

Työeläke

2:2020

TYÖKYVYN KANNATTELIJAT

Kristiina Halonen & Pauli Forma **Sivu 4**

KORONA

Jaakko Kianderin analyysi:
Miten koronaviruksesta selvitään?

Sivu 20

ELÄKELUPAUS

Eläkkeet maksetaan
pandemian aikana.

keskiaukeama

KESKIELÄKE

Keskimääräinen kuukausieläke
kivunnut jo yli 1700 euron.

Sivu 10

Anu Suutela-Vuorinen
Elosta ja muut eläke-
yhtiöiden työkykyasioista
vastaavat kertovat
näkemysensä työ-
kykyriskin hallinnasta.

Eläkehakemusten käsittely sujuu myös poikkeusoloissa. Tapasimme Varman eläkepalvelujohtajan Tarja Syväälän.

3 PÄÄKIRJOITUS
Tuovi Rautjoki:
Tulikoe solidaarisuudelle.

4 LUUPIN ALLA
Työkykyjohtajat puhuvat
työkykyriskien torjunnasta.

9 KOLUMNIT
Juho Saari:
Ulkoinen shokki.

10 TILASTO
Suomalaisten keskieläke
1716 euroa kuukaudessa.

12 ASIAANTUNTIJALTA
Suvi Ritola: Miten verotus
muuttuu eläkkeellä?

14 ARJESSA
Miksi eläkepäätös viipyy?

Kirjallisuuspallastalla Telan
Risto Vaitainen esittelee
lukusuosituksiaan.

16 TAPASIMME
TARJA SYVÄÄLÄN
Eläkkeet maksetaan
pandemiankin aikana.

20 ANALYYSI
Jaakko Kiander:
Kuinka koronaviruksesta
selvitään?

22 KORONAKRIISI
Listasimme kriisin vaikutuksia
työeläkejärjestelmään.

23 MINÄ VÄITÄN
Marika Nieminen kertoo
onnistuneesta Turun-mallista.

24 ULKOMAAT
Keikkatyötä
Ruotsissa.

26 PALLO HALLUSSA
Maaesittely Bulgariasta
ja ulkomaanuuksia.

28 TIEDOKSI

30 KIRJA, JOKA KOLAHTI

31 ENGLISH SUMMARY

32 UUSIMMAT JULKAISUT

14

Huolella täytetty eläkehakemus on hakijan etu. Verkossa tehty hakemus nopeuttaa hakemuskäsittelyä.

20

Koronaepidemian
vaikutuksia talouteen
pohtii Jaakko Kiander
analyysissään.
(Kuva Lehtikuva)

Työeläke on Eläketurvakeskuksen julkaisema työeläkealan ammatti- ja sidosryhmälehti.

Tulikoe solidaarisuudelle

KRIISIUUTISET viime viikkoina ovat jälleen nostaneet esiin puheen solidaarisuudesta. Eläkealalla solidaarisuudesta on puhuttu kauan sukupolvien välisenä sopimuksena, jossa tulevilta polvilta odotetaan vastuunkantoa vanhempiensa eläkekuluista. Solidaarisuutta on peräänkuulutettu myös yrittäjien ja itsensä työllistävien eläketurvaa kohtaan ja eläkeläisten välisiin toimeentuloeroihin. Nuorempi ikäluokka on voinut kokea solidaarisuuden puutetta kuunnellessaan eläkeindeksikeskustelua.

Solidaarisuus on peruskivi hyvinvointiyhteiskunnassa, jossa kannetaan vastuuta kollektiivisesti kansalaisten turvallisuudesta, tasa-arvosta ja huono-osaisien auttamisesta.

Kauniita periaatteita on melko kivutonta noudattaa niin kauan kuin yhteisvastuun kanto ei ole kovin suuressa ristiriidassa oman edun kanssa. Nyt kun yksilöiden elämää rajoitetaan merkittävästi koronan torjumisen ja yhteisön edun nimissä, ristiriita nousee suureksi ja näkyväksi. Tämän todellisuuden kanssa eläminen vaatii riskiryhmään kuulumattomalta itsensä motivointia tavalla, jota ei ole ennen meiltä vaadittu.

VALTIOVALTA onneksi auttaa meitä motivoitumaan koronan torjunnassa asettamalla sääntöjä ja rajoituksia. Koska motivaatiota ei ole kaikin osin vielä löytynyt riittävästi, rajoitukset ovat ajan myötä lisääntyneet.

Myös koronakriisissä on vahvasti läsnä eläkekeskustelusta tuttu sukupolvien ja erilaisten ryhmien välinen solidaarisuus. Nuoremmat ja terveet luopuvat arjen vapaudesta auttaakseen iäkkäämpiä ja heikompia. Avuntarvitsijoita ovat myös yrittäjät ja muut elantonsa menettäneet.

Kyse ei ole niinkään itsensä auttamisesta kuin toisten elämän ja toimeentulon turvaamisesta.

Edessämme oleva pelastusprojekti on todennäköisesti pitkä, pitempi kuin arvaammekaan.

IHMINEN ei ole luonnostaan vain epäitsekäs, muita auttava olento, vaan useimmiten omaa etuaan ja vain lähimpiään puolustava. Kehitys ei ole kantanut meitä tässä asiassa kovin pitkälle. Mistä sitten ammennamme voimaa tähän solidaarisuuden tulikokeeseen?

Solidaarisuus ei tule meille luonnostaan, vaan on aina tietoinen valinta. Tähän valintaan meidän tulisi löytää motivaatio halusta säilyttää hyvinvointiyhteiskuntamme ja sen mukana tulevat monet korvaamattoman arvokkaat asiat kuten tasa-arvo, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja toimeentulon takaaminen kaikille.

Ne ovat kulmakiviä, jotka kannattelevat jokaista meistä eri elämänvaiheissamme, vaikka aina emme sitä huomaisikaan. ■

Tuovi Rautjoki
 päätoimittaja
 Digilehti: Työeläkelehti.fi
 Twitter: @TuoviRautjoki

JULKAISIJA
 Eläketurvakeskus, Etk.fi

DIGILEHTI
 Työeläkelehti.fi

UUTISKIRJE
 Tilaa Työeläke-lehden uutiskirje

TOIMITUKSEN SÄHKÖPOSTI
 tyoelake-lehti@etk.fi

PÄÄTOIMITTAJA
 Tuovi Rautjoki

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ
 Anne Iivonen

TOIMITUSNEUVOSTO
 Tiina Grönqvist (Varma)
 Kristiina Halonen (Ilmarinen)
 Marjukka Hietaniemi (Eläketurvakeskus)
 Jorma Kinnunen (Mela)
 Kalervo Koistinen (Porasto)
 Markus Palomurto (Eläketurvakeskus)
 Marjo Skoglund (Elo)
 Pirta Toivonen (Veritas)
 Katriina Valve (Keva)

TÄTÄ LEHTÄÄ TEKIVÄT MYÖS

Kirsi Hakala, Antti Karkiainen, Jaakko Kiander,
 Lena Koski, Vesa Laitinen, Riitta Lehtimäki,
 Kari Lindstedt, Peter Lindström, Marika Nieminen,
 Jouko Ollikainen, Olli-Pekka Orpo, Merja Raunis,
 Suvi Ritola, Matti Remes, Juho Saari
 ja Risto Vaitinen.

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET
 aineistotilaukset@etk.fi
 puhelin 029 411 2500

TAITTO
 Aste Helsinki Oy/Markku Laitinen

PAINO
 Hansaprint Oy
 paperi LumiPress Silk 130 g/m²

55. vuosikerta
 ISSN 0564-5808 (painettu)
 ISSN 1799-5221 (verkkojulkaisu)
 Helsinki 2020

Työeläke ilmestyy viidesti vuodessa.
 Vuoden 2020 ilmestymisaikataulu:

NO	AINESTOT	LEHTI ILMESTYY
3	to 30.4.	ma 1.6.
4	pe 28.8.	ma 28.9.
5	pe 30.10.	ma 30.11.

KANNEN KUVA:
 Olli-Pekka Orpo

TYÖKYVYN PUOLUSTAJAT

Eläkeyhtiöiden työkykyjohtajat ovat samaa mieltä asiakkaille tarjottavien työkykypalvelujen painopisteistä. Työkykyjohtamisen ja yhteistyön merkitys korostuu entisestään.

TEKSTI MATTI REMES | KUVAT OLLI-PEKKA ORPO

Työeläkeyhtiöiden asiakkailleen tarjoamat työkyvyttömyysriskin hallintapalvelut ovat ajankohtainen puheenaihe. Finanssivalvonta (Fiva) tarkastaa tänä vuonna, että tarjottavien palvelujen laatu ja laajuus vastaavat sallittuja rajoja.

Fivan mukaan eläkeyhtiön toteuttamina asiakkaiden työkyvyttömyysriskien hallintaan liittyvien toimenpiteiden on oltava luonteeltaan valistavia ja ohjaavia. Varsinaisia työkyvyttömyysriskiä vähentäviä toimenpiteitä eläkeyhtiöiden ei tule Fivan mielestä itse toteuttaa asiakkaalle.

Työeläke-lehti kysyi neljältä eläkeyhtiöltä, miten ne näkevät oman roolinsa työkyvyttömyysriskien hallinnassa.

NIVELTYY HYVIN PERUSTEHTÄVÄÄN

Varman työkykyjohtaja **Pauli Forma** sanoo, että työkyvyttömyysriskin hallinta niveltyy hyvin eläkevakuuttajan perustehtävään eli eläketurvan varmistamiseen.

– Eläkevakuuttajalla on intressi siihen, että työkyvyttömyys vähenee. Näkökulmamme on tukea tätä työtä neuvomalla ja lisäämällä ymmärrystä työkyvyttömyyttä aiheuttavista tekijöistä sekä keinoista, joilla riskiä voi hallita. ▶

Työeläkejärjestelmässä eläkevakuutusyhtiöt korostavat työkykyjohtamisen merkitystä. Työpaikoilla tämä näkyy myös asiakasyritysten toimintaa tukevista palveluista, sanovat Pauli Forma Varmasta ja Kristiina Halonen Ilmarisesta.

Veritaksen Minna Lundström sanoo, että eläkeyhtiöt jakavat asiakkailleen käyttökelpoista tietoa työkyvyttömyyden taustasyistä.

Ilmarisen työkykyjohtaja **Kristiina Halonen** viittaa Fivan ohjeistukseen, jonka mukaan eläkeyhtiön on keskeyttävä oman vakuutuskannan riskien alentamiseen. Riskiperustaisuus on kaiken perusta.

– Tämä tarkoittaa käytännössä, että eläkeyhtiön on arvioitava omasta asiakaskunnastaan korkeariskisimmät yritykset ja kohdistettava toimintansa niiden työkykyriskien hallintaan.

– Myös vaikuttavuuden osoittaminen on tärkeää, vaikkakin tulosten mittaaminen ei aina olekaan helpoa työkykyyn liittyvissä tilanteissa. Vaikuttavuutta ei pidä nähdä vain toiminnan lopputuloksena, vaan yhteisenä oppimisena, Halonen muistuttaa.

YHTEYDET ASIAKASYRITYKSIIN

Elon työkykyjohtaja **Anu Suutela-Vuorinen** sanoo, että työeläkeyhtiöiden etuna ovat suorat kontaktit työeläkemaksuja maksaviin yrityksiin.

– Muilla toimijoilla ei ole vastaavia asiakassuhteita. Ne ovat erinomainen väylä viedä työkykyä edistäviä asioita eteenpäin.

Suutela-Vuorisen mielestä on tärkeää lisätä yrityksen johdon, esimiesten ja henkilöstöhallinnosta vastaavien ymmärrystä työkykyjohtamisen prosesseista. Sa-

malla on tuotava esille niiden hyötyjä työntekijöille ja työnantajalle.

– Eläkeyhtiöiden tehtävänä on toimia herättäjinä. Varsinainen työ tehdään yrityksissä, mutta voimme välittää tietoa ja pitää esillä tärkeitä teemoja.

Voimme myös valistaa, mihin yritysten resursseja kannattaa suunnata, Suutela-Vuorinen toteaa.

Veritaksen työkykypalveluista vastaava asiantuntija **Minna Lundström** huomauttaa, että eläkeyhtiöillä on paljon tietoa työkyvyttömyyden mahdollisista syistä. Näin työkykysioita voidaan lähteä pohtimaan asiakasorganisaatiossa faktojen, ei oletusten kautta.

– Kyse on tiedolla johtamisesta, jossa analysoitua tietoa hyödynnetään päätöksenteossa.

Tietoa kerätään esimerkiksi henkilöstökyselyillä, joilla saadaan tietoa työkykyyn liittyvistä riskeistä.

Lundström on tyytyväinen siihen, että organisaatiot ovat entistä kiinnostuneempia edistämään työkykyä. Yhä useampi yritys osaa hakea tietoa ja hyödyntää eläkeyhtiöiden työkykyä edistäviä palveluja.

– Kukaan ei voi ratkaista mitään yksinään. Tarvitaan hyvää yhteistyötä esimerkiksi asiakasorganisaation, työterveyden ja eläkeyhtiön välillä. Tärkeintä on luoda

Mukaan valittiin
työntekijöitä, joilla
riski työkyvyn
menettämisestä
oli erityisen suuri.

Minna Lundström, Veritas

Johtamisen merkitys korostuu

TYÖELÄKEYHTIÖT korostavat työkykyjohtamisen merkitystä työpaikoilla. Se näkyy myös asiakasyritysten toimintaa tukevissa palveluissa.

Työkykyjohtamisella tarkoitetaan johtamisperiaatteita ja toimenpiteitä, joita hyödynnetään työkykyriskien hallinnassa. Kyse on esimerkiksi varhaisesta tuesta ja havaittuihin ongelmiin puuttumisesta riittävän aikaisin. Lisäksi tarvitaan työkyvyn ja henkilöstöjohtamisen prosessien jatkuvaa seurantaa.

Elon **Anu Suutela-Vuorinen** arvioi, että työelämän iso murros korostaa työkykyjohtamisen merkitystä.

– Yritykset ovat epä tietoisia, mitä pitäisi tehdä. Eläkeyhtiöt voivat auttaa kartoittamaan riskejä ja valistaa niistä asiakkaita.

Suutela-Vuorisen mielestä on tärkeää, että työkykyjohtamiseen liittyvät palvelut tukevat ja ovat sidoksissa yrityksen liiketoimintaan. Näin löydetään juuri siinä liiketoiminnassa oleelliset työkyvyn riskit.

”Ongelmien ennaltaehkäisy on aina helpompaa kuin niiden korjaaminen jälkikäteen.”

hyviä verkostoja, jotta saadaan aikaan hyviä tuloksia, Lundström muistuttaa.

KAIKKI LÄHTEE VAIKUTTAVUUDESTA

Pauli Forma korostaa, että kaiken toiminnan tavoite on vaikuttavuus. Hänestä keskeistä on muodostaa tilannekuva yrityksen työkyvyttömyysriskistä, tehdä suunnitelma riskien hallitsemiseksi, johtaa sitä tavoitteellisesti ja seurata toimenpiteiden vaikutuksia.

– Riskeihin vaikuttavat yrityksen toimiala, strategia ja mahdollinen muutostilanne. Työkyvyttömyyttä alentavat toimenpiteet tulee kohdistaa riskeihin ja riskiryhmiin.

Myös Forma huomauttaa, että toimenpiteet ovat työnantajan toimia tai työnantajan hankkiman kumppanin toimia. Eläkevakuuttaja voi rahoittaa riskiperusteisesti näitä toimia, mutta tällöin myös työnantajan on katettava omavastuu.

– Vaikuttavuuden kannalta keskeistä on, että asiakasyritys on motivoitunut ottamaan vastuun ja roolinsa työkykyjohtamisessa.

Forman mukaan tulokset näkyvät usein ensin sairauspoissaoloissa ja sitten eläkevakuuttajan mittareissa, kuten alkaneissa työkyvyttömyyseläkkeissä ja maksuluo-

kassa. Kristiina Halosen mukaan työnantaja usein motivoituu, kun yrityksessä ymmärretään asian taloudellinen näkökulma. Toinen tekijä on se, että yritykset näkevät työkykyjohtamisen olevan tärkeä tekijä yrityskuvan ja työvoiman saamisen kannalta.

– Vaikuttavuudessa keskeistä on, että yrityksen johto on tietoinen ja sitoutunut edistämään työkykyä liike-toimintastrategialähtöisesti. Myös esimiehiltä vaaditaan osaamista seurata henkilöstön tilaa, puuttua varhain mahdollisiin ongelmiin ja antaa tukea esimerkiksi tilanteissa, joissa työntekijä palaa pitkältä sairauslomalta takaisin töihin.

– Tärkeintä on varhainen puuttuminen. Ongelmien ennaltaehkäisy on aina helpompaa kuin niiden korjaaminen jälkikäteen, Halonen toteaa.

Hänen mukaansa esimiesten valmiuksia on mahdollista parantaa esimerkiksi valmennuksilla, joissa pienryhmissä ja harjoitusten kautta käydään läpi varhaisen puuttumisen malleja ja tapoja ottaa työntekijän kanssa puheeksi vaikeita asioita.

Ilmarisen Kristiina Halonen haluaa työkyvyttömyysriskin hallintaan yhtiöille lakiin kirjatut pelisäännöt kuten on julkisellakin puolella.

TULOKSIIN TARVITAAN YHTEISTYÖTÄ

Julkisella puolella työkyvyttömyysriskin hallinta on lailla säädetty Kevan tehtäväksi. Yksityisellä puolella asiasta ei ole lain tasoista sääntelyä, vaikka se on keskeinen osa

eläkeyhtiön tehtävää. Selvästikin työeläkevakuutusyhtiöillä on toiveita lain-säädännön selkeyttämiseksi.

Ilmarisen Kristiina Halonen korostaa, että tämä on selkeä puute.

– Työkyvyttömyysriskin hallinta tulisi lailla säätää myös yksityisten työeläkeyhtiöiden tehtäväksi. Selkeät yhteiset pelisäännöt ovat kaikkien etu, Halonen summaa.

Millaisia esimerkkejä eläkeyhtiöillä on työn tuloksista? Ilmarisen Halonen nostaa esimerkiksi Työkymestari-ohjelman, jossa ohjattiin asiakasyritysten henkilöstöhallinnon ja työkyvyn asiantuntijoita johtamaan työkykyä tavoitteellisesti.

Koulutuskokonaisuus sisälsi muun muassa harjoitustyön, jossa osallistujilla oli mahdollisuus laatia organisaationsa työkykyjohtamisen malli tai vuosikello. Halosen mielestä koulutuksen tärkein anti on ollut arjen hiljaisen tiedon jakaminen.

Elon Anu Suutela-Vuorisen mielestä on tärkeää, että työkykyjohtamiseen liittyvät palvelut tukevat ja ovat sidoksissa yrityksen liiketoimintaan.

Pauli Forman mukaan Varma on saanut asiakkailtaan hyvää palautetta digitaalisessa oppimisympäristössä toteutetuista työkykyjohtamisen sisällöistä.

– Osallistujat ovat verkottuneet keskenään ja jakaneet tietoa omista kokemuksistaan ja hyödyllisiksi havaituista käytännöistä.

Veritas ja pitkäaikainen kumppani Viking Line toteuttivat yhdessä työterveyden ja liikuntapalveluja tuottavan yrityksen kanssa hankkeen, joka keskittyi henkilöstön fyysisen työkyvyn ja jaksamisen parantamiseen. Mukaan valittiin työntekijöitä, joilla riski työkyvyn menettämisestä oli erityisen suuri.

– Tulokset olivat monella tapaa hienot. Yksittäisen työntekijän arkiaktiivisuus parani. Myös työkykyjohtamisen kannalta hanke oli onnistunut, sillä fyysistä aktiivisuutta lisäämällä voidaan vähentää sairauspoissaoloja ja mielenterveysongelmista johtuvia pitkiä poissaoloja, Lundström mainitsee.

Suutela-Vuorinen nostaa esimerkiksi S-ryhmässä toteutetun Nuori Mieli Työssä -ohjelman, jossa Elon lisäksi oli mukana laaja joukko muita yhteistyökumppaneita.

Hankkeessa ideoitiin S-ryhmälle uusia toimintamalleja. Käyttöön otettiin esimerkiksi matalan kynnyksen sähköiset palvelut. Myös lyhytpsykoterapia sisällytettiin työterveyshuoltoon.

– Kokonaisvaltainen ote ja nuorten kanssa aloitettu hanke hyödytti koko organisaatiota ja tuotti benchmark-tietoa Elon muiden asiakkaiden käyttöön. Tämän tulok-

”Työkyvyttömyysriskin hallinta on pitkäjänteistä toimintaa. Mitkään yksittäiset temput eivät juuri ole vaikuttavia.”

sena mielenterveyden häiriöistä johtuvat sairauspoissaolot ovat laskussa, Suutela-Vuorinen sanoo.

Forma ei halua nostaa muiden yläpuolelle yksittäisiä hankkeita. Hänen mukaansa vaikuttavissa esimerkeissä on tyypillisesti kyse siitä, että asiakasyrityksen kanssa on kartoitettu työkyvyttömyyteen liittyvät keskeiset riskit, tunnistettu toimenpiteitä edellyttävät asiat, tehty suunnitelma ja toimeenpantu se.

Forman mukaan Varma on saanut asiakkailtaan hyvää palautetta digitaalisessa oppimisympäristössä toteutetuista työkykyjohtamisen sisällöistä sekä asiakkaille viedystä työkyvyttömyyseläkehakemuksia koskevasta analytiikasta.

– Työkyvyttömyysriskin hallinta on pitkäjänteistä toimintaa. Mitkään yksittäiset temput eivät juuri ole vaikuttavia. ■

Ulkoinen shokki

SOSIAALI- JA TERVEYSPOLITIIKASSA on kaksi muutostoimaa. Ensinnäkin poliittiset voimasuhteet muuttuvat, minkä seurauksena sosiaaliturvan rakenteita ja rahoitusta muutetaan suuntaan tai toiseen. Esimerkiksi Suomessa näkyy vaihteittain maa- ja metsätalousväestön, työväenluokan ja keskiluokan välisten valtasuhteiden muutos. Tällä hetkellä keskiluokan intressit ovat sosiaali- ja terveyspolitiikassa politiikkaa ohjaavia.

Toiseksi sosiaali- ja terveyspolitiikan toimintaympäristö voi muuttua. Useimmiten nämä muutokset ovat olleet hitaita. Usein huomion ytimessä on ollut trilemma, eli väestörakenteen, työllisyyden ja julkisen talouden rakenteellisen alijäämän välisten kohtalonyhteys. Kuitenkin väliin muutokset ovat olleet ennakoimattomia shokkeja ja aiheuttaneet melkoisia sopeutumisvaikeuksia ja -kustannuksia.

Historiallisesti näitä on Suomi kohdannut vuosina 1957, 1975, 1991, 2008. Niitä yhdistää kaksi asiaa. Yhtäältä juuri kukaan ei nähnyt niiden tulevan. Toki jälkikäteen tutkijat ovat nähneet selkeitä merkkejä, mutta eteenpäin katsoen niitä ei juurikaan ole havaittu.

Toisaalta ne ovat olleet kytköksissä kansainvälisen järjestelmän muutokseen. 1970-luvulla taustalla oli öljykriisi, 1990-luvulla Neuvostoliiton romahdus ja 2008 talousjärjestelmän luottamussokki. Kaikissa näissä keskeinen tekijä on tullut Suomen rajojen ulkopuolelta, ja kansallisen politiikan tehtäväksi on jäänyt sopeutuminen uuteen tilanteeseen.

KORONA-VIRUKSEN aiheuttama murros on tämänkaltaisen ulkoinen shokki. Se tuli koko lailla yllättäen. Ensimmäisessä vaiheessa siihen suhtauduttiin varsin rauhallisesti. Tuskin kukaan talousennustaja kiinnitti siihen huomiota tammikuussa. Ennusteissa ei ole juurikaan viitteitä siihen.

Vaihteittain toimenpiteet voimistuivat ja lopulta 16. maaliskuuta hallitus päätyi valmiuslain mukaisen välineiden käyttöönottoon. Viruksen leviämisen ohella valtioneuvoston toimenpiteiden voimakkuuteen vaikutti pörssikurssien voimakas lasku ja elinkeinoelämän lamaantuminen.

Kirjoittaessani tätä 16.3. illalla ei vielä ole näkyä siitä, kuinka pitkään tilanne on päällä, minkälaisiin elvyttäviin toimenpiteisiin hallitus ja rahoituslaitokset ryhtyvät, ja miten elinkeinoelämä ja työmarkkinat uuteen tilanteeseen sopeutuvat. Mikäli

Suomi seuraa muiden Pohjoismaiden esimerkkiä, paketit ovat miljardiluokkaa ja talouskasvu hidastuu vuosiksi.

Vakauttamisen ja sopeuttamisen kustannukset tulevat joka tapauksessa julkisen talouden kannettavaksi. Julkisen talouden muuttunut rahoitustilanne tulee näkymään tulevien vuosien sosiaali- ja terveyspoliittisissa uudistuksissa.

Toki sektoriministeriöt pyrkivät jatkamaan aikaisemmin sovittujen suuntaviivojen mukaan. Kuitenkin viimeistään ensi syksynä nousee julkiseen keskusteluun ehdotukset julkisen talouden tilaa tasapainottavista uudistuksista ja etuuksien ja palvelujen uudelleenarvioinnista.

TAPAHTUMAKETJU oli samankaltainen, kun Suomi kohtasi shokin 1990-luvun alussa. Kiireisimmät ehdit jo vaatimaan hyvinvointivaltion romuttamista. Tuolloin harva pystyi pitämään päänsä kylmänä. Heidän joukossaan oli **Hannu Uusitalo**, joka toistuvasti kehotti suhteuttamaan muutoksen pidemmän aikavälin kehitykseen. Niin katseltuna muutokseen oli helpompi sopeutua.

Jälkeenpäin katsottuna Uusitalo oli oikeassa. Kuten **Matti Heikkilän** ja hänen johtama tutkimushanke *Leikkausten hinta* (1997) sittemmin osoitti, sosiaali- ja terveyspolitiikka selvisi varsin hyvin ja kansantalouskin löysi uudestaan kasvuran. Jos voimakkaampiin leikkauksiin olisi ryhdytty, institutionaalista rakennetta olisi tuhottu turhaan. Uudistusten aika tuli sitten myöhemmin, kun keskiluokan intressit alkoivat muokata sosiaaliturvaa.

Samankaltaiselle pitkälle katseelle on käyttöä myös tulevana syksynä, kun trilemma ja shokin seuraukset kietoutuvat toisiinsa. Epäilemättä uudistuksille tulee kysyntää ja niiden aloittamiselle on vahvat perusteet. Ne on kuitenkin syytä aloittaa vasta, kun yhteiskunnalliset ja taloudelliset olosuhteet ovat jälkeen vakiintuneet. Niiden aika on vasta parin vuoden päästä. ■

JUHO SAARI

Kirjoittaja on valtiotieteiden tohtori, sosiaali- ja terveyspolitiikan professori ja Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan dekaani.

Vakauttamisen kustannukset tulevat joka tapauksessa julkisen talouden kannettavaksi.

Keskieläke 1716 EUROA KUUKAUDESSA

Kuukausieläke nousi ensimmäistä kertaa yli 1 700 euron. Suomalaisten eläkkeet ovat nousseet reaalisesti lähes 200 euroa vuosikymmenessä ja yli 400 euroa 20 vuodessa.

TEKSTI ANTTI KARKIAINEN | TILASTODATA HEIDI NYMAN

Keskimääräinen kokonaiseläke oli 1 716 euroa kuukaudessa (2019), lähes 40 euroa enemmän kuin vuonna 2018. Mediaanieläke oli 1 497 euroa kuukaudessa.

Suomalaisten kuukausieläke on kasvanut vuosikymmenessä reaalisesti reilut 10 prosenttia eli lähes 200 euroa. Kaksikymmentä vuotta sitten keskieläke oli 1 286 euroa eli reilut 400 euroa vähemmän kuin viime vuonna.

NAISTEN ELÄKKEET ovat nousseet hie-
man miehiä nopeammin, mutta ovat edelleen keskimäärin viidenneksen pienempiä kuin miehillä.

– Kymmenessä vuodessa naisten ja miesten välinen ero kokonaiseläk-
keissä on kaventunut neljä prosent-

tiyksikköä, kertoo tilastopäällikkö **Tii-
na Palotie-Heino** Eläketurvakeskuk-
sesta.

MAKSETUISSA ELÄKKEISSÄ on suuria
alueellisia eroja. Suurimmat eläkkeet
painottuvat pääkaupunkiseudulle ja
Ahvenanmaalle, pienet maatalousval-
taiselle Pohjanmaalle ja Itä-Suomeen
(ks. kartta).

Uusimaalainen eläkeläinen saa
keskimäärin 550 euroa suurempaa
kuukausieläkettä kuin eteläpohjan-
maalainen. Pienimmät kuukausieläk-
keet maksetaan Etelä-Pohjanmaalla,
Isojoella (1 243) ja suurimmat Kauniai-
sissa (3 105).

Tiedot kuvaavat vuoden 2019 lopun
tilannetta ja perustuvat Eläketurva-
keskuksen ja Kelan yhteistilastoon. ■

Mitä keskieläke kuvaa?

- Suomessa asuvien, työeläkettä tai kansan-
eläkettä saavien keskimääräistä kuukausi-
eläkettä.
- Tarkasteluun eivät kuulu osa-aikaeläkettä,
osittaista vanhuuseläkettä tai pelkkää perhe-
eläkettä saavat.

Tiesitkö?

- Oma eläkettä saavien osuus 16 vuotta
täyttäneestä väestöstä oli 33 prosenttia.
- Eläkeläisten osuus on suurin Etelä-Savossa
(44 %).
- Uudellamaalla osuus on lähes kaksi kertaa
pienempi (26 %).
- Pohjois-Savossa Rautavaaralla kolme viides-
tä 16 vuotta täyttäneestä on eläkeläinen.
- Espoolaisista eläkeläisiä on yksi viidestä (22 %).

Keskimääräinen kokonaiseläke
maakunnassa, €/kk

- Alle 1 500
- 1 500–1 599
- 1 600–1 699
- 1 700–
- Maakuntakeskus

- Kaikki
- Miehet
- Naiset

Pohjois-Pohjanmaa	1582	1739	1442
Oulu	1738	1950	1567

Keski-Pohjanmaa	1514	1684	1366
Kokkola	1585	1801	1405

Etelä-Pohjanmaa	1484	1619	1368
Seinäjoki	1669	1879	1506

Pohjanmaa	1627	1839	1443
Vaasa	1786	2 041	1574

Kanta-Häme	1686	1900	1509
Hämeenlinna	1752	1994	1562

Pirkanmaa	1678	1914	1489
Tampere	1775	2 063	1565

Satakunta	1601	1816	1420
Pori	1625	1855	1444

Varsinais-Suomi	1704	1932	1519
Turku	1796	2 074	1595

Ahvenanmaa	1841	2 152	1568
Maarianhamina	2 005	2 405	1 698

Uusimaa	2 035	2 385	1 768
Helsinki	2 133	2 499	1 877

Maakunnittaiset
erot eläkkeissä 2019

Lappi	1595	1722	1477
Rovaniemi	1705	1865	1571

Kainuu	1530	1668	1404
Kajaani	1682	1884	1511

Pohjois-Savo	1560	1695	1443
Kuopio	1669	1835	1536

Keski-Suomi	1611	1797	1452
Jyväskylä	1745	1984	1558

Etelä-Savo	1539	1670	1426
Mikkeli	1624	1796	1484

Pohjois-Karjala	1516	1636	1409
Joensuu	1639	1797	1514

Etelä-Karjala	1652	1882	1460
Lappeenranta	1689	1929	1498

Kymenlaakso	1691	1955	1467
Kouvola	1708	1986	1478

Päijät-Häme	1630	1844	1460
Lahti	1669	1918	1482

Koko Suomi	1716	1937	1533
------------	------	------	------

Miten verotus muuttuu eläkkeellä?

Verot ja maksut määräytyvät eri tavalla palkasta ja eläkkeestä. Eläkkeensaaja ei maksa enää palkansaajan maksuja ja vähennykset ovat erilaiset.

Suvi Ritola
Erityisasiantuntija
ELÄKETURVAKESKUS

KOKONAISELÄKKEESEEN voi kuulua työeläkettä, kansaneläkettä ja takuueläkettä. Kansaneläke määräytyy siten, että täydestä kansaneläkkeestä vähennetään puolet työeläkkeestä (kuvio 1). Kun työeläketulot ovat yksinasuvalla yli 1 368 euroa ja puolison kanssa asuvalla yli 1 226 euroa kuukaudessa, ei kansaneläkettä jää maksettavaksi. Takuueläke turvaa kaikille 835 euron vähimmäiseläkkeen.

Eläkkeet ovat veronalaista ansiotuloa. Veroja eläkkeensaaja alkaa maksaa hieman alle tuhannen euron kuukausieläkkeestä. Veroja maksetaan esimerkiksi 1 000 euron eläkkeestä 1,4 prosenttia, 1 500 euron eläkkeestä 14,3 prosenttia ja 2 000 euron eläkkeestä 20,6 prosenttia. Eläkkeensaajalla voi olla oikeus myös esimerkiksi asumistukeen tai hoitotukeen, joista ei makseta veroa.

VEROT JA MAKSUT ovat erilaisia eläkkeestä ja palkasta. Noin 1 200 euron kuukausitulosta alkaen samansuuruisesta eläkkeestä ja palkasta jää käteen suurin piirtein saman verran. Verot ja maksut kuitenkin koostuvat eri tavalla. Palkansaajalla vero- ja maksuprosenttiin sisältyy työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksut, kun taas kunnallis- ja valtionveron osuus jää pienemmäksi kuin eläkkeensaajalla (kuvio 2).

Kunnallisvero ja valtiolle maksettava tulovero määräytyvät eri tavalla palkasta ja eläkkeestä erilaisten vähennysten takia. Kun eläkkeensaaja maksaa kunnallisveroa ja sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua vajaan 1 000 euron kuukausitulosta alkaen, palkansaaja maksaa niitä noin 1 400 euron kuukausitulosta alkaen. Kunnallisveroa maksetaan kotikunnalle kunnan tuloveroprosentin mukaisesti. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti on 19,97 vuonna 2020. Vaikka kunnallisveroa maksetaan saman pro-

Eläkkeensaaja alkaa maksaa veroja hieman alle tuhannen euron kuukausieläkkeestä.

sentin mukaan, muodostuu se vähennysten seurauksena progressiiviseksi eli sen osuus nousee tulojen kasvaessa.

Myös kirkollisvero lasketaan kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta seurakunnan tuloveroprosentin mukaan. Keskimääräinen kirkollisvero on 1,39 prosenttia evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluville. Kirkollisvero ei ole mukana tässä esitetyissä kuvissa.

VALTIONVEROA eläkkeensaaja maksaa vasta reilun kahden tuhannen euron kuukausitulosta alkaen ja palkansaaja noin 3 200 euron tuloista alkaen.

Siten esimerkiksi keskieläkettä saava ei maksa valtionveroa, sillä keskimääräinen kokonaiseläke vuonna 2019 oli 1 716 euroa. Eläkkeen ylittäessä noin 3 900 euroa kuukaudessa eläkkeensaaja maksaa valtionverona myös eläketulon lisäveroa 5,85 prosenttia.

Palkansaaja maksaa jo alle verotettavan tulon jäävistä tuloista työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja. Palkansaajan maksut ovat erilaiset palkansaajan iän mukaan. Vasta 65 vuotta täytettyään palkansaaja ei maksa enää työttömyysvakuutusmaksua eikä 68 vuotta täyttänyt mitään palkansaajan maksuja.

Eläkkeensaaja ja palkansaaja maksavat myös Yleisradion toiminnan rahoittamiseksi kannettavaa yleisradioveroa. Eläkkeensaaja maksaa yleisradioveroa 1 167 eurosta alkaen. Enimmäismäärää (163 euroa) eläkkeensaaja maksaa noin 1 700 euron kuukausieläkkeestä alkaen.

VEROPROSENTTI yleensä pienenee eläkkeelle siirryttäessä, koska tulotasokin laskee. Työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksu eivät sisälly palkansaajan verokortin ennakonpidätysprosenttiin, vaikka niitä

voikin pitää veroluonteisina maksuina. Kun vastavia maksuja ei enää makseta eläkkeestä, alenee vero- ja maksuprosentti kokonaisuudessaan enemmän kuin mitä ennakonpidätysprosentti kertoo.

Jos eläkkeensaaja tekee myös töitä, palkkatuloa verotetaan kuten palkkatuloa yleensäkin. Palkkatulosta saa tulonhankkimisvähennyksen sekä ansiotulovähennyksen ja työtulovähennyksen. Eläkkeensaajan palkasta peritään myös palkansaajan maksut (työntekijän työeläkevakuutusmaksu, työttömyysvakuutusmaksu ja sairausvakuutusmaksut) riippuen eläkkeensaajan iästä. Muut ansiotulot pienentävät eläketulovähennystä.

Näiden vähennysten yhteisvaikutuksena vero- ja maksuprosentti on eläke- ja palkkatulon yhdistelmästä yleensä pienempi kuin jos sama kokonaistulo koostuisi pelkästään palkasta tai eläkkeestä. ■

Kokonaiseläke 2020

Vastikään julkaistu katsaus kertoo työeläkkeen, kansaneläkkeen ja verotuksen määräytymisestä. Tekijät: Suvi Ritola ja Juha Knuuti.

Sarja: Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2020

Verovähennykset ja maksut erilaiset

- **PALKANSAAJAN** veroja keventävät tulonhankkimisvähennys, kunnallisverotuksen perusvähennys ja ansiotulovähennys sekä valtionverotuksen työtulovähennys.
- **PALKANSAAJA** maksaa työntekijän työeläkevakuutusmaksua (7,15 / 8,65 %) ja työttömyysvakuutusmaksua (1,25 %) sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksua (1,18 % jos tulot yli 14 574 e/vuosi), jotka ovat vähennyskelpoisia verotuksessa.
- **ELÄKKEENSAAJA** saa kunnallisverotuksessa eläketulovähennyksen ja perusvähennyksen sekä valtionverotuksessa eläketulovähennyksen.

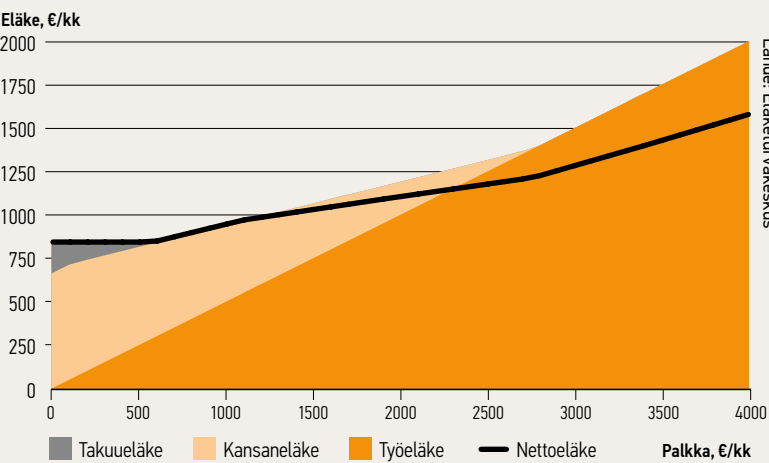
Oletuksina laskelmissa

- **Palkansaaja** on 53–62-vuotias
- **Kuukausitulo** on vuositulo jaettuna 12:lla.
- **Vähennykset** huomioitu, jotka tehty viran puolesta
- **Kunnallisvero** on keskimääräinen 19,97 %
- **Kirkollisveroa** ei ole otettu huomioon.

Kuvio 1

Kokonaiseläke vuonna 2020

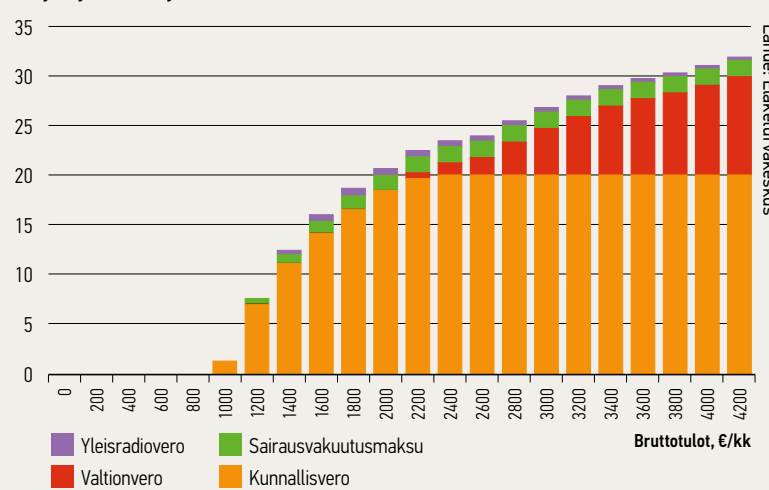
Yksin asuva eläkkeensaaja, työeläkkeen oletetaan olevan 50 % palkasta.

Kuvio 2

Eläkkeensaajan verot ja maksut, % bruttotuloista

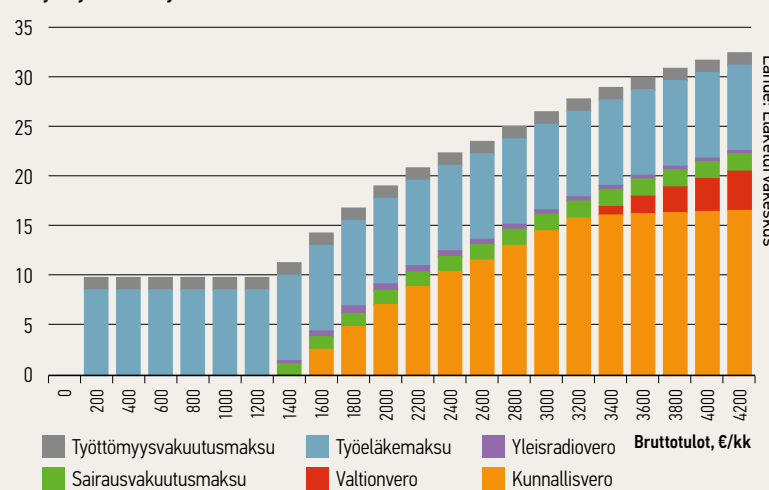
Verojen ja maksujen rakenne vuonna 2020

Kuvio 3

Palkansaajan verot ja maksut, % bruttotuloista

Verojen ja maksujen rakenne vuonna 2020.

Hakemuskäsittely yleensä ripeää

MIKSI ELÄKEPÄÄTÖS VIIPYY?

Pääosin eläkepäätökset tehdään nopeasti eikä eläkettä hakeneen toimeentulo katkea ison elämänmuutoksen koittaessa. Mutta miksi joskus päätöksen saaminen kestää ja eläkerahojaan joutuu odottamaan?

TEKSTI RIITTA LEHTIMÄKI | KUVAT JOUKO OLLIKAINEN

Vanhuuseläkepäätökset valmistuvat nykyään neljä kertaa nopeammin kuin kymmenen vuotta sitten. Vuonna 2009 vanhuuseläkkeen laskemiseen kului lähes kolme kuukautta, nykyään vain kolme viikkoa.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke (ove) on eläkepäätösten pikaliippari. Päätöksen ovesta voi saada jopa päivässä, yleensä alle parissa viikossa. Mutta on tapauksia, jolloin päätös vie kuukauden, kaksi tai enemmänkin.

Eläke maksetaan toki takautuvasti, mutta arki käy hankalaksi, jos hakija on jo lyhentänyt työaikaansa tai joutunut työttömäksi ja laskenut osan toimeentulostaan eläkkeen varaan ja eläkeratkaisu viipyy.

HUOLELLINEN HAKEMUS edesauttaa ripeää käsittelyä. Tyypillisimmin puuttuu tarvittavia liitteitä, mutta joskus myös tilinumero. Ulkomailla työskentelyn selvittäminen on tärkeää. Työkyvyttömyyseläkepäätöstä taas ei voi alkaa käsitellä, jos ei ole lääkäritä saatua B-lausuntoa.

Julkisella puolella vanhuuseläkehakemus tehdään Kevaan 1–2 kuukautta ennen eläköitymistä. Yksityisellä puolella eläkeyhtiöt toivovat, että hakemus tehdään oikeaan aikaan eli enintään kahta kuukautta aiemmin. Verkossa jätetyn vanhuuseläkehakemuksen käsittelyyn riittää jopa, kun sen tekee vain kahta viikkoa aiemmin. Kelan ilmoittaman mukaan kansaneläkkeen käsittely-aika on viisi viikkoa, mutta päätöstä ei voi tehdä ennen kuin työeläkkeen määrä on tiedossa.

Jos työntekijä irtisanoo itsensä vasta samana päivänä, kun tekee vanhuuseläkehakemuksen, se voi pidentää käsittelyä jopa yli kuukaudella julkisella puolella. Jos julkisen puolen työntekijä kasaa kuukausien lomat ja vapaat ennen eläkkeen alkua, kannattaa tarkistaa työnantajalta, että työsuhteen päättymisen ja loppupalkka ilmoitetaan eläkeyhtiölle ajoissa eläkkeen laskemista varten.

KIRJAVA TYÖHISTORIA ei vaikuta käsittelyyn, jos hakija on hyvissä ajoin tarkistanut työeläkeotteensa. Julkisen puolen eläkevakuuttaja Keva selvittää tarvittaessa hakijan koko työhistorian, mutta yksityisellä puolella selvitetään lain mukaan vain kuusi edellistä kalenterivuotta, jos hakija on huomannut puutteita. Tätä vanhemmat virheet hakija joutuu itse todistamaan palkkakuiteilla tai muilla dokumenteilla. Virheitä voi olla työläs korjata nopeasti.

Vuonna 2019 voimaan tullut tulorekisteri helpottaa eläkkeiden laskentaa, kun työnantajien pitää ilmoittaa palkat rekisteriin palkanmaksun yhteydessä.

Jos hakija asuu ulkomailla, hakemuksen tie Suomeen voi olla jopa kuukausien pituinen. Joskus ulkomailla asuvat eivät ole seuranneet eläkejärjestelmän muutoksia, ja eläkeikä on jo alkanut. Tänä vuonna EU-maat siirtyvät sähköiseen tiedonvälitykseen, mikä nopeuttaa eläkehakemustietojen siirtoa maasta toiseen.

Vanhuuseläke voidaan myöntää takautuvasti enintään kolmelta kuukaudelta.

Eläke voidaan myöntää takautuvasti, esimerkiksi kansaneläke kuuden kuukauden ajalta, mutta työeläkkeen vanhuuseläke enintään hakemuskuukautta edeltävän kolmen kuukauden ajalta.

Jos hakija on työttömänä ennen eläköitymistä, eläkepäätökseen tarvitaan työttömyyspäivärahatieidot aivan eläkkeen alkamiseen asti. Hakijalle voidaan kuitenkin myöntää väliaikainen eläkepäätös. Yleensä eläke nousee vain 2–15 euroa lopullisten tietojen myötä.

MYÖS TYÖNANTAJALLE voi sattua virheitä. Eräs eläkkeen hakija törmäsi osittaista varhennettua vanhuuseläkettä hakiessaan siihen, että kunta ei ollut ilmoittanut hänen ja monen muun työntekijän palkkoja Keva.

Työsuhteen päättymisen on tärkeä tieto eläkelaitokselle ja se tiedustele sitä työnantajalta, jos tietoa ei löydy tulorekisteristä. Joillakin työnantajilla työsuhte ilmoitetaan päättäneeksi palkanlaskentajärjestelmästä tulorekisteriin vasta loppupalkan yhteydessä. Tämä voi viivästyttää eläkepäätöstä eläkemaksukuukauden puolelle asti.

Päätöksen jälkeen eläke saatetaan maksaa tilille hyvinkin nopeasti. Eläkkeen maksamista varten pitää toimittaa eläkeyhtiölle verokirja, sillä ilman verokorttia eläkkeen ennakonpidätys on 40 prosenttia (palkansaaajilla 60).

Aina verokirja ei ehdi eläkeyhtiöön ennen ensimmäisen eläkkeen maksamista. Jos eläke on jo ehditty maksaa ja verokirja tulee eläkeyhtiöön jälkikäteen, liikaa peritty vero palautetaan.

Jos työskentelee yhtä aikaa sekä julkisella että yksityisellä työnantajalla, kannattaa selvittää, että molemmat työsuhteet on päätetty, jotta tiedot vanhuuseläke-

ratkaisun tekemiseksi ovat olemassa. Toki voi jatkaa toisessa työpaikassaan, mutta sen vanhuuseläke haetaan ja maksetaan vasta, kun jää eläkkeelle tai ylin eläkeikä tulee täyteen.

Työkyvyttömyyseläkkeen tai kuntoutushakemuksen käsittelyä voi nopeuttaa, jos työnantaja voisi kuvata ripeästi eläkelaitokselle työntekijän työtehtävät ja sen, miten työkyvyn alenema näkyy työssä.

NOPEUS ei ole kaikki kaikessa. Tärkeintä on, että eläkepäätöksessä tiedot ovat oikein ja hakija pääsee siirtymään eläkkeelle sujuvasti: hän tietää eläkkeensä suuruuden etukäteen ja saa sen tililleen oikeaan aikaan.

Eläketurvakeskus (ETK) ylläpitää rekisteriä kesken-eräisistä eläkehakemuksista ja esimerkiksi Keva tilaa kolmen kuukauden välein listan ETK:lta tarkistaakseen, onko listalla hakemuksia, jotka eivät ole saapuneet Keva.

Myös työeläkelaitokset ja Kela tekevät yhteistyötä, jotta työkyvyttömyyseläkepäätökset olisivat yhteneväisiä niiden kohdalla, jotka saavat sekä ansiosta kertyvää työeläkettä että perusturvan mukaista Kelan eläkettä. Eri sosiaalivakuutusjärjestelmien etuuksien yhteensovittaminen voi pidentää käsittelyaikaa.

Eläkkeen hakuaikakin voi vaikuttaa päätöksen viipymiseen, varsinkin seuraavana vuonna alkavien eläkkeiden osalta. Loppuvuodesta eläkelaitosten on odotettava eri indeksien valmistumista, mikä tapahtuu vuosittain marraskuussa. ■

Juttuun on haastateltu asiantuntijoina eläkejohtaja Eija Korhosta Kevasta ja eläkepalvelujohtaja Tarja Syvälä Varmasta.

Muistilista eläkettä hakevalle

- tarkista työeläkeote hyvissä ajoin ja korjaa tarvittaessa
- tee eläkehakemus vaivattomasti verkossa
- jos käytät paperilomaketta, täytä hakemus huolellisesti ja pyydä tarvittaessa apua
- muista päättää työsuhteesi, kun haet vanhuuseläkettä
- jos päätös jostakin syystä viipyy, on mahdollista saada väliaikainen eläkepäätös
- työttömyyspäiväraha kartuttaa eläkettäsi alimpaan vanhuuseläkeikään asti
- eläkettä varten tarvitset oman verokortin, toimita se ajoissa eläkelaitokseen
- jos ei tiedä omaa eläkelaitostaan eli minne viimeisin työskentelyjakso on vakuutettu, eläkehakemuksen voi jättää mihin tahansa eläkelaitokseen tai Kelaan
- voit hakea sekä työeläkkeen että kansaneläkkeen yhdellä hakemuksella.

Kuvateksti

Tarja Syvälä

- **Ikä:** 37-vuotias
- **Työ:** eläkepalvelujohtaja eläkeyhtiö Varmassa
- **Koulutus ja oppiarvo:** kauppatieteiden maisteri
- **Onnellisuuden lähteet:** yhdessä tekeminen ja tavoitteiden saavuttaminen.

Kriisiaikana turvan tarve korostuu

ELÄKKEET MAKSETAAN PANDEMIANKIN AIKANA

Tapasimme eläkepalvelut tuntevan Tarja Syvälän. Hän työeläkeyhtiö Varmassa tekee kaikkensa, että eläkkeen hakijalle ei tulisi toimeentuloonsa katkosta siinä vaiheessa kun siirtyy työstä eläkkeelle.

TEKSTI ANNE IIVONEN | KUVAT VESA LAITINEN

Eläkkeet maksetaan normaalisti koronapandemian yhteiskuntaa lamaanuttavista poikkeustoimista huolimatta. Arki jatkuu, vaikka pandemian poikkeusjärjestelyissä koko maa vaikuttaa pysähtyneeltä, kadut ympärillämme autioituneilta.

Taustalla kuitenkin yhteiskuntaa pystyssä pitävät perusasiat, kuten eläkkeiden maksaminen, toimivat edelleen entisellään.

TYÖELÄKKEILLÄ on suuri merkitys yhteiskunnassa. Viime vuonna koko työeläkejärjestelmästä maksettiin eläkkeitä yhteensä noin 29 miljardia euroa. Kaikkiaan työeläkkeensaajia on maassamme lähes puoli miljoonaa. Heillä toimeentulon perustana on työllä ansaittu työeläke.

Työeläkelaitokset maksavat luvatut eläkkeet täsmällisesti asiakkailleen myös poikkeusoloissa. Eläkeyhtiö Varman eläkepalvelujohtaja **Tarja Syvälä** on joukkoineen varmistamassa, että asiakkaat saavat eläkkeensä ajallaan. He ratkaisevat asiakkaidensa vanhuuseläkehakemuksia keskimäärin yhdeksässä päivässä.

Eläkkeiden maksuvalmius turvataan kaikissa olosuhteissa. Varmassa niin kuin työeläkejärjestelmässä muutoinkin eläke-etuuksia maksetaan eläkkeensaajien pankkitileille joka kuukauden alussa. Huhtikuun eläkkeet maksettiin keskiviikkona 1. huhtikuuta. Toukokuussa maksupäivä on maanan-

tai 4. päivä ja niin edelleen. Eläke juoksee tilille jokaisen kuukauden ensimmäisenä pankkipäivänä elämän loppuun saakka.

TARJA SYVÄLÄN johtamassa Varman eläkekäsittelypalveluosastolla noin 50 eläkeasiantuntijaa palvelee eläkkeelle hakeutuvia. Varmalla on noin 500 000 vakuutettua asiakasta ja lähes 350 000 eläkkeensaajan eläkkeet huolehdittavanaan.

Helsingin Salmisaarella Varman toimitalo on nyt tavallista hiljaisempi, sillä korona-pandemian vuoksi niin heillä kuin koko Suomessa enin osa työntekijöistä tekee työtä etäyhteydessä. Kuitenkaan mitkään toiminnot eivät ole pysähtyneet. Joka päivä he tekevät ratkaisuja, joiden perusteella joku saa tietää työeläketurvansa tuoman eläkkeen määrän ja saa rahat tililleen ajallaan.

– Pyrimme antamaan hakijalle eläkepäättöksen viimeistään sen kuukauden aikana, kun eläkeoikeus asiakkaalla alkaa, kertoo Syvälä.

Osaan tapauksista he antavat väliaikaisen päätöksen, ettei toimeentuloon tulisi katkosta.

– Kaikissa olosuhteissa pyrimme siihen, että asiakas saa nopeasti eläkepäättöksen ja saa mielenrauhan siitä, ettei jää tyhjän päälle, Syvälä sanoo.

Tulorekisterin käyttöönoton myötä väliaikaisten päätösten määrä on lisääntynyt. Työnantajien ilmoittamat loppupalkan tiedot kulkeutuvat vielä ▶

Kaikissa olosuhteissa pyrimme siihen, että asiakas saa nopeasti eläkepäättöksen.

Tarja Syvälä, eläkepalvelujohtaja

– Kun asioi verkossa, palvelumme ohjaa ja kaikki tiedot tulevat varmuudella täytetyksi, kannustaa Tarja Syvälä.

eläkkeen alkamiskuukauden aikana tulorekisterin yhteiseen järjestelmään. Vasta työsuhteensa päätymistiedon ja lopullisten ansioiden tultua tulorekisteriin tehdään lopullinen päätös, joka sisältää viimeisenkin siivun eläkkeestä.

– Väliaikaisen päätöksen antamisella vältämme toimeentulokatkokset, jotka vaikeuttaisivat asiakkaan arkea tarpeettomasti, Syvälä kertoo.

KRIISIAIKOINA ja vaikeuksien kohdatessa eläkevaikutukset – joita lakisääteiset työeläkkeet ovat – näyttävät vahvuutensa. Luvatus eläkkeet hoidetaan, ja tätä varten on varoja kerätty eläkerahastoihin.

Eläkkeet maksetaan, vaikka eläkkeiden rahoitukseen ja eläkevarojen sijoitustoimintaan liittyvää uutisointia on talouden epävarmuutta henkivässä poikkeustilanteessa runsaasti ilmassa. Jonkun veran koronapandemia on lisännyt yhteydenottoja eläkelaitoksiin, mutta mistään eläkkeelle ryntäyksestä ei voida puhua.

Eläkeratkaisujen käsittelyajat ovat Varmassa varsin hyviä, Syvälän mukaan työeläkealan huipputasoa.

– Olemme onnistuneet tehtävässämme hyvin. Valtaosan, lähes 90 prosenttia, hakemuksista ratkaisemme viimeistään eläkkeen alkamiskuukauden aikana. Keskimäärin jopa yhdeksässä päivässä suoriuduimme vanhuuseläkkeiden ratkaisuisissa viime vuonna, Syvälä kertoo.

Varmassa työkyvyttömyyshakemuksien käsittelyyn menee keskimäärin 48 päivää. Osittaisen vanhuuseläkkeen (ove) ratkaisun saa neljässä päivässä

ja perhe-eläkkeeseen kuluu noin kaksi viikkoa. Nämä ovat alan nopeimpia palveluaikoja. Parhaimmillaan vanhuuseläkepäättöksen voi saada jopa saman päivän aikana, jos hakemuksen tekee verkossa.

ELÄKELAITOKSET JA VARMA muiden mukana kehittävät jatkuvasti omia prosessejaan. Varmassa on siivottu *Lean*-menetelmällä työstä turhaa hukkaa. Syvälän mukaan näillä jatkuvan kehittämisen tavoilla asiantuntijat jakavat osaamista talon sisäisissä prosesseissa keskenään yksiköiden rajat ylittäen.

– Meillä on rohkea kokeilemisen kulttuuri. Kaikki eläkekäsittelyn työprosessit on käyty kriittisesti läpi jatkuvan parantamisen idealla, hän sanoo.

Työelämässä lähes koko 2000-luvun vallinnut mieletön muutos ohjaa Varman strategiassakin tähän suuntaan. Toimijat hyödyntävät automatiikkaa ja robotiikkaa yhä laajemmin palveluiden rakentamisessa.

– Käytännössä se merkitsee sitä, että koko ajan pyrimme löytämään kohtia, mitkä voimme tehdä järkevämmiin ja paremmin.

Robotiikan, automatiikan ja tekoälyn hyötyjä on otettu käyttöön Varmassa määrätietoisesti. Prosesseja on käyty systemaattisesti lävitse ja tunnistettu turhia käsittelylenkkejä. Prosessien läpikäynti yhdistettynä teknologian tuomiin mahdollisuuksiin, on tuonut merkittävästi tehokkuutta käsittelyprosessin sujuvuuteen.

Nopeasta toimeenpanosta hyötyvät lopulta asiakkaat.

– Totta kai kustannustehokkuuden vaatimus vaikuttaa tekemiseemme. Mutta lopulta kaiken tehostumisen mahdollistaa kuitenkin ihmisten tekeminen, henkilöstömme hyvä osaaminen. Meidän väkemme on kaiken tämän taustalla, Syvälä sanoo.

Samalla kehittämissyö on vaatinut henkilöstöltä oman osaamisen laajentamista ja itsensä haastamista.

– Ihmiset ovat panneet itsensä peliin ja heillä on ollut rohkeutta mennä prosessien kehittämisessä myös ns. konepellin alle. Näin he ovat oppineet ymmärtämään mitä kaikkea tekniikka mahdollistaa ja kehittävät järjestelmiä yhä paremmiksi.

– Eläkepalveluiden asiantuntijat ja it-osaajat tekevät saumatonta yhteistyötä. Se on tuonut liiketoimintaan nopeutta ja kustannustehokkuutta.

TEKNOLOGIAN HYÖDYNTÄMINEN on merkinnyt suurta muutos palvelutarjonnassa. Nykyisin yli puolet eläkehakemuksista tulee käsitteilyyn sähköisesti Varma.fi-palvelun kautta. Lähitulevaisuudessa yhä suurempi osa asiakkaista palvelee suoraan verkossa.

– Verkkopalveluiden etuja on monta: eläkepäättökset tulevat hakijalle nopeammin ja vastaavasti tiedot ”uivat” meidän järjestelmiimme mahdollisimman sujuvasti verkossa asioimalla, Syvälä sanoo.

”Jos asiakas on valinnut sähköisen asioinnin, hän voi jopa saman päivän aikana käydä katsomassa antamamme päätöksen.”

Vaikka hakemuksien käsittelyä on näillä tavoin sujuvoitettu, tarvittaessa he lähestyvät asiakasta myös perinteisesti kirjeellä. Myös asiakkaiden kohtaamiset puhelimitse ovat arkipäivää.

– Jos asiakas on valinnut sähköisen asioinnin, hän voi jopa saman päivän aikana käydä katsomassa antamamme päätöksen, Syvälä kertoo.

ELÄKEPALVELUJOHTAJA Syvälä haluaa varmistua palveluiden sujuvuudesta. Vuosittain Varmassa tehdään noin 50 000 päätöstä. Niistä 22 000 päätöstä koostuu muun muassa muutospäätöksistä ja jatkopäätöksistä.

Mikä on oikea aika hakea eläkettä?

– Vanhuseläkettä on hyvä hakea noin kaksi viikkoa ennen eläkkeen alkamista. Lopullisen päätöksen voimme antaa vasta kun kaikki eläkkeen laskeamiseen tarvittavat tiedot on saatu, joten eläkettä ei kannata hakea liian aikaisin. Väliaikaisella päätöksellä myönnämme hakemiseen mennessä karttuneen eläkkeen.

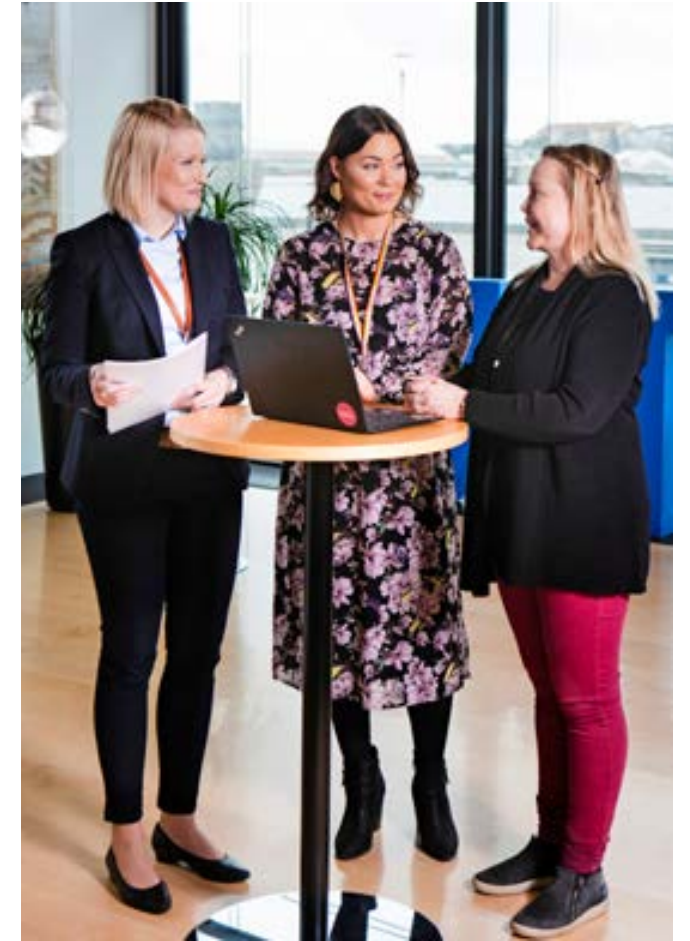
Kun asiakas asioi verkkopalvelussa, palvelu ohjaa ja kaikki tiedot tulee varmuudella täytetyksi. Entä, miksi eläkettä pitää hakea, miksi se ei tule ns. kuin Manulle illallinen?

– Jokaisen ihmisen tilanne on yksilöllinen ja myös vanhuuseläkeikä on kullakin yksilöllinen. Jokainen päättää itse vanhuuseläkeiän alarajan saavuttamisen jälkeen, milloin aikoo siirtyä eläkkeelle.

Eläkkeen saamiseksi on aina tehtävä eläkehakemus. Eläke alkaa juosta vasta eläkelaitoksen antaman päätöksen jälkeen. ■

Työeläkejärjestelmässä hakemusten käsittelyaika (keskimäärin päiviä) vuonna 2019			
Eläkelaji	kaikki	yksityinen sektori	julkinen sektori
Vanhuuseläke	21	21	21
Osittainen vanhuuseläke	8	8	7
Perhe-eläke	17	20	12
Työkyvyttömyyseläke	62	60	65

Lähde: Eläketurvakeskus

Hyvä tulos syntyy yhdessä tekemällä. Tarja Syvälä, Tanja Ylinen ja Pirjo Karhunen luottavat osaamisen jakamisen tuomiin hyötyihin

Osaava henkilöstö sujuvan työn tae

ELÄKEPALVELUJOHTAJA Tarja Syvälä uskoo yhdessä tekemisen voimaan. Hän nojaa kaikessa tekemisessä osavaan henkilöstöön ja sujuviin työprosesseihin.

Eläkeasiantuntijat **Pirjo Karhunen** ja **Tanja Ylinen** tuntevat tekevänsä hyödyllistä työtä ihmisten eläketurvan varmistamiseksi.

Myös teknologian hyödyntäminen tekee työstämme kiinnostavaa. Aina on jotakin uutta opittavaa silläkin saralla.

– Olen itse saanut osallistua määrittelytyöhön ja päässyt katsomaan ns. ohjelmistoja ns. konepellin alta, kertoo Varmassa 20 vuotta työskennellyt Pirjo Karhunen.

Hän tekee enimmäkseen työkyvyttömyys- ja kuntoutuspäätöksiä. Kollegalle Tanja Yliselle ovat vanhuuseläkeasiat ja perhe-eläkeratkaisut tulleet tutuiksi.

– Hyvä perehdytys työhön ja jatkuva työssä oppiminen tekee työni mielekkääksi. Tekemällämme työllä on merkitystä ja kaiken takana on aika asiakas, Ylinen sanoo.

Kuinka koronakriisistä selvittää?

Koronarajoitukset aiheuttavat poikkeuksellisen tuotannon ja työllisyyden laskun. Myös eläkelaitosten maksutulo pienenee noin miljardilla eurolla.

JAAKKO KIANDER
Johtaja
Eläketurvakeskus

KORONAEPIDEMIAA rajoittavat toimet pyrkivät estämään ihmisten kohtaamisia. Käytännössä tämä on tarkoittanut monien normaalien toimintojen pysähtymistä. Erityisen kovasti rajoitustoimet iskivät liikenteeseen, matkailuun, ravintoloihin ja harrastuksiin sekä urheilu- ja kulttuuritapahtumiin. Kaupoissa vaeltelu korvautui perustarvikkeiden ostamisella ja hamstraamisella.

On jo nähtävissä, että koronarajoitukset aiheuttavat poikkeuksellisen tuotannon ja työllisyyden laskun pelkästään jo näiden kevätkuukausien aikana. Kokoontumisrajoitusten vuoksi huomattava osa palveluelinkeinojen toiminnasta pysähtyi. Samalla näiden alojen yrityksiltä ja yrittäjiltä loppuivat tulot. Asiakaskato vähensi myös työvoiman tarvetta, minkä seurauksena lomautukset lähtivät jyrkkään nousuun.

Niissä maissa, joissa ei ole suomalaista lomautuskäytäntöä, seurauksena on ollut jyrkkä työttömyyden kasvu. Meillä taas alle kolmeksi kuukaudeksi

lomautetut tilastoidaan edelleen työllisiksi, joten työllisyystilastot näyttävät toistaiseksi todellisuutta paremmilta.

KOKONAISTUOTANTO voi poikkeustoimien vuoksi vähänsä aikaa pudota noin 10 prosenttia ja työpanos jopa 20 prosenttia. Koska kriisi vaikuttaa enemmän palveluihin kuin teollisuuteen, ovat työllisyysvaikutukset suurempia kuin menetykset tuotannon arvossa. Jos kriisi pitkittyy, alkavat sen taloudelliset vaikutukset kuitenkin laajenemaan myös rakentamiseen ja teollisuustuotantoon. Jos taas epidemia menee ohitse ja tilanne alkaa normalisoitua kesän aikana, jäävät tuotannon ja työllisyyden menetykset väliaikaisiksi ja vuositasen menetykset vähäisemmiksi.

Kriisi kohtelee eri toimijoita eri tavoin. Jo kuukauden tai kahden mittainen pysähdys voi olla kohtalokas monelle pienyritykselle. Tulovirran ehtyessä rahoitus-tilanne muodostuu hyvin nopeasti vaikeaksi pienillä

Kuin varkain pandemia laajeni globaaliksi ilmiöksi

KORONAVIRUKSEN aiheuttama epidemia alkoi Kiinassa tämän vuoden alussa. Kiinalaiset aloittivat rajut toimet epidemian rajoittamiseksi ja eristivät Wuhanin kaupungin (10 miljoonaa asukasta) ja Hubein maakunnan (60 miljoonaa asukasta). Ennen pitkää jopa 800 miljoonaa kiinalaista oli erilaisten matkustusrajoitusten piirissä.

Mualla maailmassa näitä toimia ihmeteltiin ja jatkettiin elämää entiseen tapaan. Rahoitusmarkkinat, joiden tehtävänä on arvioida ja hinnoitella tulevaisuutta, eivät myöskään nähneet aihetta huoleen. Länsimaiden pörssikurssit jatkoivat ripeää nousuaan vielä tämän vuoden helmikuussa.

Ajatus siitä, että koronavirus voisi olla vaarallinen tai että se voisi levitä muualle, ei näyttänyt tulevan kovinkaan monelle mieleen.

Tätä voi pitää erikoisena, kun tiedetään kuinka paljon ihmiset nykyään matkustavat maasta toiseen. Niinpä yksittäisiä tartuntoja

havaittiin pian myös Euroopan maissa ja muissa Aasian maissa. Etelä-Koreassa, Taiwanissa, Japanissa ja Singaporessa uhkaan suhtauduttiin heti vakavasti ja aloitettiin tiukat rajoitustoimet. Euroopassa ja Amerikassa vastaavaa ei katsottu tarpeelliseksi.

Tilanne muuttui, kun Pohjois-Italian hiihtokeskuksista alkoi levitä eurooppalaisen koronaepidemia. Hiihtokeskukset ovat täynnä turisteja, jotka kotiin palattuaan nopeasti tartuttavat muita. Pohjois-Italian epidemia paheni nopeasti vakavaksi kriisiksi, joka alkoi pian koetella terveydenhoitojärjestelmän toimintakykyä.

Tässä vaiheessa myös rahoitusmarkkinat heräsivät tilanteeseen vakavuuteen. Seurauksena oli erittäin jyrkkä ja nopea osakekurssien lasku ja samanaikainen riskipremioiden nousu korkomarkkinoilla. Maaliskuun puoliväliin mennessä osakekurssit olivat laskeneet noin 30 prosenttia. Keskuspankit reagoivat orastavaan rahoituskriisiin nopeasti alentamalla kor-

Shen Bohan, Lehtikuva

kojaan ja lupaamalla mittavia arvopapereiden tukioitoja.

Maaliskuun loppuun mennessä yhä useampi maa heräsi kriisiin ja aloitti rajut toimet tartuntojen hidastamiseksi: matkustusrajoituksia, koulujen sulkemisia, kokoontumiskieltoja ja jopa ulkonaliikkumiskieltoja nähtiin pian eri puolilla Eurooppaa. Tiukimpiin toimiin mentiin siellä, missä tautitilanne oli kaikkein vakavin eli Italiassa, Espanjassa ja Ranskassa sekä New Yorkin osavaltiossa Yhdysvalloissa.

Jaakko Kiander

Roni Rekoma, Lehtikuva

palveluyrityksillä, itsenäisillä ammatinharjoittajilla ja lomautetuilla työntekijöillä, joilla ei ole merkittäviä säästöjä tukena. Työttömyysturva tarjoaa osittaisen kompensaation, mutta sen hakemisessa ja saamisessa on pitkiä viiveitä.

TALOUSPOLITIikka on kaikissa maissa vastannut tilanteeseen poikkeuksellisen suurilla elvytyspaketeilla. Niiden painopiste on erilaisissa takausjärjestelyissä, joilla tähdätään yrityssektorin rahoituksen turvaamiseen. Lisäksi lisää julkista rahaa suunnataan terveydenhoidon kuluihin ja monissa maissa myös palkkatukeen. Arviot siitä, kuinka paljon kriisi ja elvytystoimet tulevat kasvattamaan julkista velkaa, vaihtelevat.

Velkaantumista ei kuitenkaan pidetä päälimmäisenä murheena ja käytännössä lisävelka rahoitetaan keskuspankkien tarjoamalla nollakorkoisella rahoituksella.

TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄSTÄ tuli Suomessa hyvin nopeasti merkittävä osa kriisinlievitystoimia. Sopeutustoi-

mista sovittiin jo maaliskuun alkupuolella perinteisessä kolmikantahengessä työmarkkinajärjestöjen ja hallituksen kesken.

Ensimmäinen merkittävä toimi oli EMU-puskurista rahoitettava työnantajien työeläkemaksujen alennus loppuvuoden ajaksi. Toimenpide leikkaa puskuria noin 900 miljoonaa euroa. Sen tarkoituksena on tukea yritysten työllistämismahdollisuuksia alentamalla työvoimakustannuksia noin kahdella prosentilla.

Maksutason alentaminen loppuvuoden ajalta ei kuitenkaan helpota niiden yritysten ja yrittäjien tilannetta, joiden liiketoiminta on pysähtynyt lähes kokonaan liikkumisrajoitusten vuoksi. Näille tarjotaan välittömänä kriisiapuna mahdollisuutta lykätä eläkemaksuja enimmillään kolmen kuukauden verran.

Päätetyt toimet supistavat eläkelaitosten maksutuloa kuluvan vuoden osalta noin miljardilla eurolla. Tämä on tarkoitus kompensoida määräaikaisella työeläkemaksujen korotuksella vuosien 2022–2025 aikana.

Maksualennusten ja -lykkäysten lisäksi työeläkelaitosten maksutulo supistuu tänä vuonna merkittävästi

Maaliskuun puoliväliin mennessä osakekurssit olivat laskeneet 30 prosenttia.

lomautusten vuoksi. On odotettavissa, että alkuvuoden aikana lomautetaan noin 300 000 työntekijää eri pituisiksi ajoiksi.

Maksutulon alentumisen lisäksi koronaviruksen heikentää työeläkejärjestelmän taloutta myös sijoitusten arvon alentumisen kautta.

RAHOITUSMARKKINOILLA on lyhyessä ajassa koettu erittäin jyrkkä ja nopea osakekurssien lasku ja samanaikainen riskipreemioiden nousu korkomarkkinoilla. Maaliskuun puoliväliin mennessä osakekurssit olivat laskeneet noin 30 prosenttia. Keskuspankit reagoivat orastavaan rahoituskriisiin nopeasti alentamalla korkojaan ja lupaamalla mittavia arvopapereiden tukioitoja.

Helmi-maaliskuussa toteutunut osakekurssien lasku söi huomattavan osan siitä eläkelaitosten vakavaraisuuspuskurista, jota aiempien vuosien hyvät sijoitustuotot olivat kasvattaneet. On mahdotonta sanoa, kuinka pitkäaikaiseksi ilmiöksi kurssien lasku jää. Parhaassa tapauksessa osakekurssien taso palautuu

vähitellen ennalleen. Pysyvänä seurauksena kriisistä on kuitenkin muutos tulevaisuudennäkymissä.

Pandemian aiheuttama jyrkkä osakekurssien lasku muuttaa luultavasti näkemystä osakesijoittamisen riskeistä; jyrkkä vaihtelu on todennäköisempää kuin aiemmin on arvioitu. Toinen muutos koskee korkotasoa. Kriisin seurauksena matalien korkojen rahapolitiikka tulee jatkumaan entistä pidempään ja nollakoroista irtautuminen näyttää entistä vaikeammalta. Näillä tekijöillä on merkitystä silloin, kun arvioidaan eläkevaroilta saatavia pitkän ajan sijoitustuottoja ja sijoitustoiminnan riskejä.

VÄESTÖENNUSTEISIIN pandemia todennäköisesti jättää myös jälkensä. Jää nähtäväksi missä määrin pandemia vaikuttaa koko vuoden kuolleisuuslukuihin eri maissa. Pandemian ilmaantuminen ja kuolleisuuden nousu ovat tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa arvioihin elinajan odotteen kasvusta. Toisaalta ei ole mahdollista, että koronaviruksella olisi myönteinen vaikutus syntyvyyteen. ■

Koronakriisi vaikuttaa myös eläkejärjestelmään

Koronavirusepidemia vaikuttaa konkreettisesti ihmisiin ja yhteiskuntaan. Talouden ja työllisyyden heiketessä epidemia yltää välillisesti myös työeläkejärjestelmään.

RAHOITUSMARKKINAT

Työeläkevakuuttajien rahastoitujen eläkevarojen sijoituksista lähes puolet on osake- ja osaketyyppisissä sijoituksissa. Muutokset osakemarkkinoilla vaikuttavat myös työeläkesijoitusten määrään.

Huhtikuun puolivälin jälkeen selviää työeläkevakuuttajien vuoden ensimmäisen sijoituskvartaalin tulos.

TYÖELÄKEVARAT JA VAKAVARAISSUUS

Finanssivalvonnan arvion mukaan työeläkevakuuttajien keskimääräinen vakavaraisuus uhkaa heiketä nopeasti ja merkittävästi.

Yksityisalojen eläkerahastojen täydentämisestä luovuttiin huhtikuun alusta alkaen määräaikaaisesti. Näin vahvistetaan työeläkevakuuttajien vakavaraisuutta.

ALENNUS TYEL-MAKSUUN

Työmarkkinakeskusjärjestöt (EK, SAK, Akava, STTK ja Kuntatyönantajat) esittävät työeläkemaksujen tilapäistä alenta-

mista 910 miljoonalla eurolla. Tämä toteutettaisiin alentamalla työnantajan TyEL-maksua tilapäisesti 2,6 prosenttiyksikköä.

Alennus kohdistuisi työnantajan osuuteen työeläkevakuutusmaksusta ja olisi voimassa 1. toukokuuta lukien tämän vuoden loppuun saakka.

ELÄKEMAKSUILLE MAKSUAIKAA

Yrityksiä autetaan koronavirusepidemian aiheuttamassa tilanteessa. TyEL- ja YEL-maksuihin voi saada enintään kolmella kuukaudella pidennetyn maksuajan.

TYÖELÄKKEIDEN RAHOITUS

Työeläkkeiden rahoitus on tällä hetkellä vakaalla pohjalla ja kestää myös satunnaista heiluntaa.

Pidemmällä aikavälillä eläkevarat ja niille saatavat tuotot vaikuttavat eläkkeiden rahoitukseen. Pidentyessään huono markkinatilanne voi tuoda eläkejärjestelmään rahoitushaasteita.

Markku Ulander, Lehtikuva

MAKSETTAVAT TYÖELÄKKEET

Työeläkkeiden myöntäminen ja maksaminen sujuu normaalisti koronavirustilanteesta huolimatta. Työeläkevakuuttajat ovat velvoitettuja jatkamaan toimintaansa kaikissa tilanteissa, myös poikkeusolojen aikana. (Lähde: Työeläkevakuuttajat Tela)

Lisätietoja koronasta ja työeläkkeistä:
Työeläkevakuuttajien Tela.fi-palvelussa
Eläketurvakeskuksen Etk.fi-palvelussa

Työllisyys paranee lyhentämällä työttömyysjaksoja

TYÖLLISYYDEN hoidon rintamalla on kokeiltu ja pilotoitu vuosien ajan. Olemme valtakunnallisesti hakenneet sopivia tapoja yhdistää yksityisen ja julkisen työlläytymisen toimintaa. Julkinen sektori, kunta ja valtio, etsivät toimivaa mallia työttömyyden hoitoon.

Käytännön kokemuksesta voin sanoa, että olennaista ei ole luoda pysyviä rakenteita, vaan joustavia palveluja. Näin pystymme nopeasti vastaamaan työmarkkinoiden muutoksiin. Tarvitsemme tulevaisuuteen katsovaa, ennakkoluulotonta asennetta palveluiden kehittämiseen.

YRITYKSEMME, turkulainen Työelämän Infopiste Oy on saanut pilotoida yhtä maan suurinta työlläytymisen hoidon palvelua. Käytännössä ELY-keskus osti suoraan työmarkkinoille suuntaavien työnhakijoiden palvelun tehostamiseksi yrityksemme tarjoamat palvelut julkisen työlläytymisen rinnalle. Näin pystyimme tuomaan uraohjaukseen ja työnhaun valmennukseen erikoistuneet taitomme palvelemaan työnhakijaa. Tavoitteena on lyhentää työttömyysjaksoja ja parantaa työvoiman kysynnän ja tarjonnan vastaavuutta. Tämän me myös teimme.

Yhdessä TE-toimiston ja ELY-keskuksen kanssa olemme päässeet tulokseen, jossa 60 prosenttia palvelussa lopettaneista työnhakijoista on päässyt työhön, koulutukseen tai aloittanut yritystoiminnan.

Aloitimme syksyllä 2017 ja sopimuksemme päättyi 2020 vuoden lopussa. Voimme väittää, että tänä aikana olemme luoneet ohjauksellisen työlläytymisen mallin – Turun-mallin.

TURUN-MALLIN olennaisin tekijä on työnhakija-asiakkaan aito kohtaaminen, kuuntelu ja ohjaus. Toimimme aktiivisesti työnantajakentän kanssa, joten työmarkkinoiden osaamisvaatimukset, tulevaisuudessa työllistävät alat sekä rekrytoinnin kriteerit ovat

*Työnhakijat
eivät ole
kasvoton massa.*

hallussamme. Tuntemme työlläytymisen hoidon toimijat ja meidän on helppoa rakentaa yhdessä työnhakijan kanssa hänelle sopiva polku työmarkkinoille.

Toimimme tulosperusteisesti ja vain tuloksista maksetaan. Tästä huolimatta valmennamme kaikki asiakkaamme ja annamme valmiuksia oman uran tietoi-

seen suunnitteluun.

Meille työnhakijat eivät ole kasvoton massa, vaan erilaisissa elämäntilanteissa olevia osaavia yksilöitä.

OIKEA-AIKAINEN keskustelu ja erilaisten vaihtoehtojen kartoitus yhdessä ammattitaitoisien ohjaajan kanssa saa liikettä ja toimintaa aikaiseksi ja siten nopeuttaa siirtymää työmarkkinoille. Alanvaihto tai hakeutuminen itselle vieraampiin tehtäviin vaatii kykyä havaita oma osaamisen siirrettävyys ja rohkeutta ottaa seuraava askel omalla uralla eteenpäin.

Väitän, että proaktiivisuus työnhakijoiden palvelussa, varhainen puuttuminen ja työnhakijan kohtaaminen heti työttömyyden alussa on tarpeen. Työttömyys on vaihe, jossa saa tai joutuu miettimään eri uravaihtoehtoja ja pohtimaan omaa tulevaisuutta työmarkkinoilla. Vaihtoehtojen kartoitus, realismi ja mahdollisuuksien konkretisointi asiantuntijan kanssa on tarpeen.

Ohjaajana ja valmentajana tiedän, että pysyvien työurien rakentaminen vaatii työllistymisen jälkeenkin aktiivisuutta ja rohkeutta toimia. Näitä valmiuksia oman uran hallintaan annamme työnhakijalle.

Työlläytymisen pilottimme päättyi, mutta olemme valmiit jakamaan kaiken sen tietotaidon, jonka olemme näiden vuosien aikana keränneet. Turun-malli on testattu, tutkittu ja tulokselliseksi havaittu. ■

Marika Nieminen

Jouko Nieminen

Marika Nieminen

- **Ikä:** 51-vuotias
- **Koulutus:** VTM
- **Työ:** yrittäjä turkulaisessa Työelämän Infopiste Oy:ssä. Myös työnohjaaja, opinto-ohjaaja ja työhönvalmentaja.

”Työmäärä ulkomaantyon vakuuttamisen osalta on viiden vuoden aikana lähes kaksinkertaistunut.”

Ulkomaantyo tarkoittaa useimmiten

KEIKKATYÖTÄ RUOTSISSA

Valtaosa ulkomaille lähetetyistä työntekijöistä on miehiä, jotka tekevät keikkaa länsinaapurissa. Naiset lähtevät mieluiten töihin Espanjaan.

TEKSTI PETER LINDSTRÖM | KUVAT OLLI HÄKÄMIES, ISTOCK

– Suurin osa todistushakemuksista saapuu sähköisesti, mikä nopeuttaa hakemusten käsittelyä, kertoo Tiina Ahonen ETK:sta.

ELÄKETURVAKESKUS (ETK) myönsi viime vuonna yli 11 000 todistusta Suomen sosiaaliturvaan kuulumisesta ulkomaantyon aikana. Selvä enemmistö todistuksista myönnettiin miehille.

Ennen koronapandemiaa koottujen tilastojen perusteella Ruotsin asema kohdemaan on säilynyt vahvana. Todistuksista 1 248 myönnettiin Ruotsiin lähteville työntekijöille. Näistä yhdeksän kymmenestä oli miehiä.

– Miesten yleisimmät kohdemaat ovat Ruotsi, Espanja ja Saksa. Naisilla yleisimmät kohdemaat ovat taas Espanja, Belgia ja

Saksa, kertoo ulkomaantyon vakuuttamisen erityisasiantuntija **Tiina Ahonen** Eläketurvakeskuksesta.

ELÄKETURVAKESKUKSEN työmäärä ulkomaantyon vakuuttamisen osalta on viiden vuoden aikana lähes kaksinkertaistunut. Erityisesti kasvussa ovat olleet usean maan työskentelyä koskevat todistushakemukset.

Viime vuonna miehille myönnettyistä todistuksista 44 prosenttia koski useassa maassa työskentelyä. Vastaava luku naisilla oli 29 prosenttia. ■

Erityisesti kasvussa ovat olleet usean maan työskentelyä koskevat todistushakemukset.

Tiina Ahonen, erityisasiantuntija

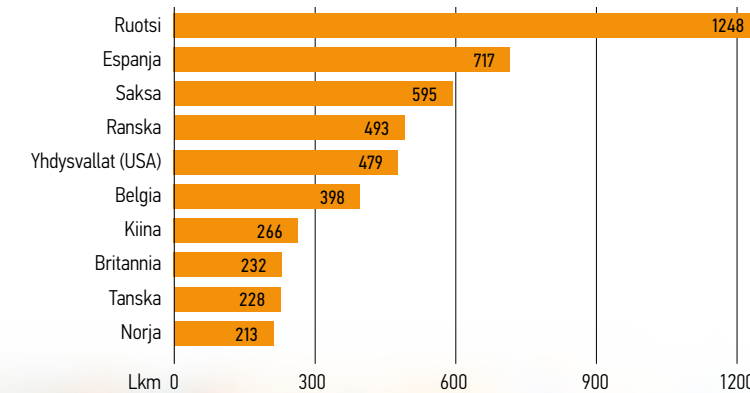
Kuka on lähetetty työntekijä?

- Lähetetyllä työntekijällä tarkoitetaan suomalaisen työnantajan palveluksessa tilapäisesti ulkomailla työskentelevää työntekijää.
- Lähetetty työntekijä voi tietysti edellytyksin kuulua Suomen sosiaaliturvaan. Tällöin työntekijällä pitää olla todistus osoitukseksi Suomen sosiaaliturvaan kuulumisesta (EU-maissa A1).
- Eläketurvakeskus myöntää lähetetyn työntekijän todistuksia EU/ETA-maihin ja sosiaaliturvasopimuksiin lähteville.
- Todistuksia myönnetään myös virkamiehille ja yrittäjille, apurahansaajille, merimiehille, lentohenkilökunnalle ja tavallisesti useassa EU-maassa työskenteleville henkilöille.
- Todistus osoittaa, minkä maan sosiaaliturvaan henkilö kuuluu työskennellessään ulkomailla ja mihin maahan sosiaaliturvamaksut maksetaan.

Myönnettyt lähetetyn työntekijän todistukset

Kohdemaan mukaan 2019, lukumäärä

Lähde: Eläketurvakeskus

Todistusta haetaan sähköisesti

- Työnantajan tulee hakea sosiaaliturvaan kuulumisesta kertovaa todistusta lähetetyille työntekijöille hyvissä ajoin ennen ulkomaantyon alkamista.
- Helpon A1-todistuksen hakeminen sujuu Eläketurvakeskuksen sähköisen hakemuspalvelun kautta.
- Viime vuonna yli 70 prosenttia Eläketurvakeskukseen tulleista hakemuksista saapui sähköisesti.

Pallo hallussa

Pallo hallussa kokoaa eri lähteistä ulkomaiden eläkeuutisia ja maaesittelyn. Aiheesta laajemmin Etk.fi > Eläkejärjestelmät > Muiden maiden eläkejärjestelmät

Kari Lindstedt
Tietoasiantuntija

YHDYSVALLAT

Koronarytinä hirvittää eläkesäästäjiä

MONET AMERIKKALAISET säästävät ison osan kokonaiseläkkeestään vapaaehtoiseen 401k-järjestelmään.

401k-eläkesäästötilien arvo on nousut viime vuosina voimakkaasti, mutta nyt amerikkalaiset seuraavat kauhulla, sulattaako koronavirus vanhuuden turvan. Järjestelmässä riski jää yksilölle, ja pahimmassa riskissä ovat lähellä eläkeikää olevat.

Osakeindeksit vajosivat pahimmillaan maaliskuussa noin 30 prosenttia. Mitä suurempi osa säästöistä on osakeissa, sitä jyrkempi on ollut eläketilien saldon lasku.

Asiantuntijat neuvovat kansalaisia olemaan tekemättä hätäisiä johtopäätöksiä. Heidän mukaansa on viisainta pysyä pitkän tähtäimen suunnitelmassa.

USA Today 23.3.

RUOTSI

AP3-rahasto haalii kiinteistöjä Suomesta

AP3-ELÄKERAHASTON omistama kiinteistösijoittaja *Hemsö* hankkii kiinteistöjä Suomesta nopeaan tahtiin. AP3 on yksi Ruotsin lakisääteisen eläkejärjestelmän puskurirahastoista.

Hemsön kiinteistöomaisuuden arvo on kolminkertaistunut viimeisen kolmen vuoden aikana noin miljardiin euroon. Hemsö sijoittaa yhteiskunnallisiin kiinteistöihin.

Kaikkiaan Hemsöllä on Suomessa jo 50 kiinteistökohtetta. Niihin kuuluvat esimerkiksi Sibeliuksen Akatemia, Helsingin oikeustalo, Teatterikorkeakoulu, Åbo Akademin Vaasan-kampus ja Turun kaupunginsairaalan kiinteistöt.

Hemsöllä on Suomessa yhteensä 34 hoivakiinteistöä. Väestön ikääntyminen lisää niiden kysyntää.

Kauppalehti 11.2.

TANSKA

Uusi varhaiseläke tietyin ehdoin

TANSKASSA on lanseerattu uusi eläke-etuus (*seniorpension*), joka mahdollistaa varhaisen eläkkeelle siirtymisen niille, joilla on pitkä työura ja alentunut työkyky.

Ehdot täyttävät voivat siirtyä eläkkeelle kuusi vuotta ennen vanhuuseläkeikää. Nykyinen eläkeikä on Tanskassa 65 vuotta ja 6 kuukautta.

Eläkkeen edellytyksenä on, että hakijalla on vähintään 20–25 vuoden työura ja työkyky on laskenut niin, ettei pysty työskentelemään yli 15:tä tuntia viikossa. Työuran on pidettävä sisällä myös fyysisesti tai psyykkisesti vaativaa työtä.

Seniorpension korvaa aikaisemmin voimassa olleen *seniorfortidspension*-eläkkeen, jossa oli nykyistä tiukemmat ehdot.

SSA International Update

VIRO

Rahastoeläke kerralla käteen

VIROLAISET voivat pian nostaa tähän mennessä kertyneen työeläkkeensä eläketililtään omaan käyttöön ennen eläkeikää. Muutos koskee työeläkkeen rahastoitua osaa. Uudistuksen takana on erityisesti *Isänmaa*-puolue.

Muutos meni läpi Viron parlamentissa eli *Riigikogussa* tammikuussa, mutta presidentti jätti uudistuksen toistaiseksi allekirjoittamatta.

Virolaisissa eläkerahastoissa on kiinni reilusti yli neljä miljardia euroa. Jos monet nostavat varat omaan käyttöön, syntyy kulutuspiikki, kun virolaisilla on yhtäkkiä käytettävissään aiempaa enemmän rahaa.

Uudistuksen vaarana on, että ihmiset syövät työeläkkeensä etukäteen ja ovat tulevaisuudessa entistä riippuvaisempia valtion kansaneläkkeistä.

Yle 9.2.

JAPANI

Uusia lakeja edistämään ikääntyvien työllisyyttä

HARMAANTUVA Japani kaipaa lisää työvoimaa, koska maan sosiaalimenot kasvavat kovaa vauhtia.

Maan hallitus hyväksyi helmikuussa lain, joka patistaa yrityksiä pitämään työntekijät töissä 70-vuotiaaksi asti eri keinoin.

Toistaiseksi lainsäädäntö ei ole pakottavaa, mutta hallitus suunnittelee myös velvoittavaa lainsäädäntöä, jonka perusteella työntekijöillä olisi oikeus työskennellä 70-vuotiaaksi saakka.

Japani kärsii ikääntyvän väestön takia työvoimapulasta.

Vuonna 2025 joka kolmas japanilainen on yli 65-vuotias ja vuonna 2030 maa voi kärsiä jo yli kuuden miljoonan henkilön työvoimavajeesta.

The Japan Times 4.2.

MAAESITTELY

BULGARIA

- **Väkiluku:** 7 miljoonaa
- **Elinajan odote:** naisilla 78 vuotta ja miehillä 71 vuotta
- **Eläkeikä:** naisilla 61 vuotta ja 4 kuukautta, miehillä 64 vuotta 2 kuukautta.

Keskieläke EU:n alhaisin

BULGARIAN työeläkejärjestelmä koostuu ansaintaeläkkeestä ja pakollisesta rahastoeläkkeestä. Tietyillä ammattiryhmillä on pakolliset ammattikohtaiset lisäeläkejärjestelmät, jotka mahdollistavat eläkkeelle siirtymisen ennen yleistä vanhuuseläkeikää.

Työeläke kattaa palkansaajat ja yrittäjät (myös maatalousyrittäjät). Bulgariassa ei ole asumisperusteista kansaneläkettä. Vähimmäistoimeentulo turvataan tuloharkintaisilla tasasuuruksilla vähimmäiseläkkeillä.

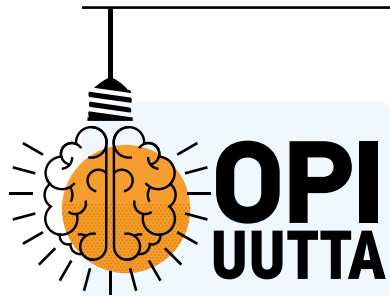
Eläkkeiden rahoittamiseen osallistuvat sekä työnantaja että työntekijä. Vakuutusvelvollisuuden alaraja on noin 260 euroa ja ansiokatto noin 1 330 euroa. Ansiokaton ylimenevästä osasta ei peritä eläkemaksua, eikä siitä kerry eläkettä.

Osa maksuista ohjataan pakolliseen rahastoeläkejärjestelmään. Työnantaja maksaa lakisääteisen eläkevakuutusmaksun lisäksi lisäeläkemaksua ammatilliseen lisäeläkejärjestelmään.

Eläkkeen määrään vaikuttavat omat tulot, vakuutusvuodet ja maan keskimääräinen palkkataso. Oikeus eläkkeeseen syntyy, kun vakuutusvuosia on kertynyt miehillä 38 vuotta ja 6 kuukautta ja naisilla 35 vuotta ja kuusi kuukautta. Jos vakuutusaikavaatimus ei täyty, eläkeikä on korkeampi.

Eläkkeen taso on Bulgariassa EU-maiden alhaisimpia. EU:n *Pension Adequacy* -raportin mukaan keskimääräinen kuukausieläke on Bulgariassa 167 euroa.

Eläkkeitä hallinnoivat Bulgariassa työ- ja sosiaaliministeriö, Sosiaalivakuutuslaitos, verovirasto sekä yksityiset eläkerahastot rahastoeläkkeen osalta.

VAHVISTA ASIAANTUNTIJUUTTASI ELÄKEASIOISSA.

ETK on luotettava
työeläkealan osaaja
ja kouluttaja.

2020 POIKKEUSTILANTEEN
aikana keskitämme koulu-
tukset verkkoon.

Eläketurvakeskus kouluttaa,
ilmoittaudu verkossa.
www.etk.fi/koulutus

1533 €

KESKIELÄKE naisilla on Eläketurvakeskuksen ja Kelan yhteistilastojen mukaan 1533 euroa kuukaudessa. Naisten eläkkeet ovat 79 prosenttia miesten keskieläkkeestä (1 937 euroa).

Kaikki yhteenlaskien Suomessa asuvien keskimääräinen kokonaiseläke vuonna 2019 oli 1 719 euroa kuukaudessa.

Marko Munn

Uudistus on vastatulessa Virossa. Jos lakiesitys ei johda aiottuun, rahastoeläkejärjestelmään liittyneille virolaisille ei synnykään mahdollisuutta nostaa etukäteen rahastoihin kerättyjä varoja omaan käyttöönsä.

Viron presidentti: Eläkeuudistus rikkoo perustuslakia

VIRON TYÖELÄKEUUDISTUS uhkaa lykkääntyä. Presidentti **Kersti Kaljulaid** kieltäytyi maaliskuussa toistamiseen allekirjoittamasta eläkelakia, koska Viron parlamentti eli riigikogu ei tehnyt hänen ehdottamiaan muutoksia.

Lakihanke koskee rahastoeläkettä, joka lukeutuu kolmiportaisessa pilarijärjestelmässä ns. toiseen pilariin. Uudistuksen myötä järjestelmään liittyneet virolaiset voisivat halutessaan nostaa rahastoihin kerätyt varat omaan käyttöönsä. Eläkevaroja on kerätty yksityisiin rahastoihin vuodesta 2002 lähtien.

Kaljulaid on katsonut uudistuksen olevan monin tavoin perustuslain vastainen. Hänen mukaansa se muun muassa loukkaa yhdenvertaisuusperiaatetta ja saattaisi lisätä köyhyyttä eläkeläisväestön keskuudessa. Hän käyttikin perustuslain

presidentille suomaan oikeutta viedä lakihanke korkeimpaan oikeuteen, joka Virossa toimii myös perustuslakituoimioistuimen roolissa.

Korkein oikeus voi todeta lain perustuslain vastaiseksi tai se voi edellyttää lakiin muutoksia, jolloin uudistuksen voimaantulo todennäköisesti lykkääntyisi. Rahastoeläkkeen muuttaminen vapaaehtoiseksi vuonna 2021 sisältyy pääministeri **Jüri Rataksen** hallituksen ohjelmaan.

Maaliskuussa Viron hallitus hyväksyi koronatukipaketin, jossa yhtenä säästökohteena on valtion osuus toiseen pilariin (neljä prosenttia palkansaajien bruttopalkasta). Paketin puitteissa myöskään palkansaajien ei toistaiseksi tarvitse kerryttää rahastoeläkettä omalla kahden prosentin osuudellaan. ■

Teksti: Kirsi Hakala

Mitä tietoja tulorekisteriin ilmoitetaan?

TULOREKISTERI on kansallinen sähköinen tietokanta tulotiedoille, jonne työnantajat ilmoittavat työntekijän ansiotulot. Tulorekisteriin ilmoitettavia tietoja ovat maksetut palkat, luontoisedut, palkkiot, työkorvaukset sekä muut ansiotulot. Palkkatietojen lisäksi myös verovapaat ja veronalaiset kustannusten korvaukset on ilmoitettava rekisteriin.

Työnantajat tai muut suorituksen maksajat ilmoittavat tiedot maksetuista ansiotuloista tulore-

kisteriin viiden päivän kuluessa maksupäivästä.

Tiedot annetaan yhdellä ilmoituksella keskitettyyn rekisteriin eri viranomaisten tarpeita varten.

Tulorekisterin tietoja ovat käyttäneet vuoden 2019 alusta lähtien Verohallinto, Kela, Työllisyysrahasto, työeläkelaitokset sekä Eläketurvakeskus. Tänä vuonna käyttäjien määrä laajeni ja ensi vuodesta alkaen eläkelaitokset ilmoittavat myös eläke- ja etuustiedot tulorekisteriin. ■

Riita jatkuu ammatillisten eläkeikien nostosta

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ vie epäoikeudenmukaiseksi kokemansa ammatillisten eläkeikien noston Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. OAJ valmistelee yhdessä muiden järjestöjen kanssa kannetta, jossa tavoitteena on peruuttaa järjestöjen jäsenkunnassa epäoikeudenmukaiseksi koettu eläkeikien nosto.

Mukana kanteen valmistelussa ovat julkisalojen työntekijöitä edustavat ammattijärjestöt: hyvinvointialojen JHL, poliisin ja oikeushallinnon SPJL ja sosiaali- ja terveystyöalojen työntekijöitä edustava Tehy.

Kiistan ytimessä on vuonna 2017 voimaan tullut eläkeuudistus, joka nosti myös ns. ammatillisia eläkeiä. Kun eläkeuudistus tehtiin, OAJ kertoi halustaan taistella loppuun saakka ammatillisten eläkeikien nostoa vastaan.

Tausta perustuu siihen, että vuoteen 1989 saakka osalla valtion ja kuntien työntekijöis-

tä oli niin sanotut ammatilliset eläkeiät, jotka olivat alhaisempia kuin silloinen 65 vuoden yleinen eläkeikä. Kun ammatillisesta eläkeiästä luovuttiin, saivat niiden piiriin kuuluvat työntekijät valita, säilyttävätkö he ammatillisen eläkeikänsä vai vaihtavatko sen yleiseen eläkeikään, johon kannustettiin esimerkiksi uusilla varhaiseläkevaihtoehdoilla.

Näin ollen ammatillisesta eläkeiästä puhutaan myös valittuna eläkeikänä.

Kanteeseen ryhtyvät etujärjestöt pitävät jäsenkuntansa eläkeikien nostoa epärealistisena ja katsovat sen olevan ristiriidassa perustuslaissa tarkoitetun omaisuuden suojan käsittelyn kanssa.

Kanteen vieminen Euroopan tasolle eteni sen jälkeen, kun asiaa on käsitelty sekä työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa että vakuutus-oikeudessa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa asian käsittely kestää useita vuosia. ■

Suomen Pankin eläkkeet Kevaan

SUOMEN PANKIN henkilöstöä koskevien työeläkeasioiden toimeenpano siirtyy vuoden 2021 alusta lukien Kevaan.

Hallituksen esitys annettiin asiasta maaliskuun lopussa.

Henkilöstön eläketurvan sisällöstä säädettäisiin Suomen Pankin eläkesäännön sijaan julkisten alojen eläkelaisla. Esityksellä ei olisi vaikutusta eläkkeiden rahoitukseen eikä eläke-etuuksiin. ■

NIMITYKSET

Mela

► Kauppateiden maisteri **Sirkku Rekola** on nimitetty 12.3. alkaen Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melan vakuutus- ja asiakaspalveluysikön päälliköksi.

KUUKAUDEN TWIITTI

Vesa Laitinen

TORBEN ANDERSEN (kuvassa vasemmalla), Aarhusin yliopiston tanskalainen taloustieteen professori, vieraili maaliskuussa Eläketurvakeskuksessa. Andersen arvioi parhaillaan Suomen eläkejärjestelmän taloudellista kestävyyttä ja eläketurvan riittävyyttä. Tässä ominaisuudessa hän kontakti myös työeläkevakuuttajien edustajia ja alan sidosryhmiä. Kuvassa oikealla erikoistutkija Mikko Laaksonen, tutkimusosaston osastopäällikkö Susan Kuivalainen ja johtaja Jaakko Kiander ETK:sta.

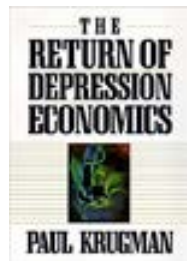

Risto Vaitinen

- **Ikä:** 60-vuotias
- **Koulutus:** Filo-sofian tohtori
- **Työ:** Johtava ekonomisti, Tela
- **Lähellä sydäntä:** Luonnossa liikkuminen ja mökkeily
- **Kirja, jonka aion lukea seuraavaksi:** Dietrich Vollrath: *Fully Grown – Why Stagnant economy is a Sign of Success.*

Talouspuhetta oivaltavasti

Telan Risto Vaitinen esittelee lukusuositukset, jotka solahtavat kansantaloudesta ja yhteiskunnasta kiinnostuneen ajatteluun pysyviä muistijälkiä jättäen.

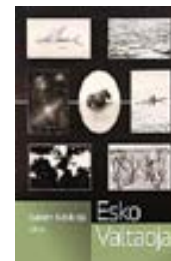

Oivalluksia vastarannalta

NOBEL-PALKITTUNA sittemmin tunnustusta saanut **Paul Krugman** hämmästeli alkuperäisteoksessaan *The return on depression economics* taloustieteilijöiden vähäistä kiinnostusta Japanin pitkään lamaantumiseen 1990-luvulla. Hän piti Japanin kokemusta varoitusmerkkinä ja osoituksena finanssikriisin, hitaan kasvun ja nollakorkojen yleisemmästä mahdollisuudesta teollistuneissa maissa.

Krugman esiintyi valtavirtataloustieteen vastarannakiiskenä vuosikymmen ennen 2008 finanssikriisiä, jonka myötä kirjasta otettiin täydennetty uusintapainos.

Paul Krugman: *The Return of Depression Economics*, 1999, W.W. Norton.

Tulevaisuuden puolustuspuhe

KAIKEN KÄSIKIRJA on yritys tiivistää kaikki olennainen maailmasta ja ihmisestä kymmenen lukuun ja reiluun pariin sataan sivuun. Asiat näyttävät erilaisilta maailmankaikkeuden perspektiivistä.

Esko Valtaojan mukaan ihmiskunta on vasta kehityksensä alkutaipaleella, eikä tieteen edistymisen mahdollistamassa kehityksessä olla otettu kuin vasta ensiaskeleita.

Loppupäätelmänä hän toteaa: ”Tulevaisuus on yhtä rajaton ja loputon kuin itse maailmankaikkeus”.

Esko Valtaoja: *Kaiken käsikirja*, Ursa, 2012.

Mittasuhteita unelmoinnille

TALOUS JA UTOPIA on pohjoismaisen hyvinvointimallin taloustieteellinen puolustuspuhe. Ajan hermolle osuva keskustelija **Sixten Korkman** kommentoi laajalla kattauksella sekä suomalaisen yhteiskunnan että kansainvälisen yhteisön talouden ilmiöitä: suhdanteita, talouskasvua, julkisen talouden kestävyyttä ja sitä voimmeko unelmoida paremmasta yhteiskunnasta.

Talouden syväosaajan tiivis ja kattava esitystapa tekee kirjasta monitasoisen. Se ei ole pelkästään yleisesitys Pihtiputaan mummulle, vaan myös kiinnostava kuvaus kirjoittajan omintakeisesta ajattelusta.

Sixten Korkman: *Talous ja utopia*, 2012, Docendo.

Rikkain promille tarkastelussa

HUIPPUTULOISET synnytti omassa Twitter-kuplassani – kirjan lukemisen perusteella – erikoisen debatin tutkimusmenetelmistä. Aihepiiri veti puoleensa.

Tutkijat **Anu Kantola** ja **Hanna Kuusela** kuvaavat kirjassaan mielenkiintoisesti ja elävästi Suomen rikkaimpaan promilleen kuuluvien perijöiden, yritysjohtajien ja menestyneiden yrittäjien asemaa sekä arvoja ja asenteita. Tämän he tekevät ainutlaatuisen kvalitatiiviseen haastatteluaineistoon perustuen.

Kirjan liitteestä löytyy ainakin minua hämmästyttäneitä faktoja siitä, miten pienillä tuloilla tuohon promilleen pääsee.

Anu Kantola ja Hanna Kuusela: *Huipputuloiset*, Vastapaino, 2019.

How to survive the corona crisis?

THE CORONA EPIDEMIC and the related social distancing has led to many regular functions coming to a halt. There is no travelling into and out of the country. Restaurants, hobbies, cultural and sports events have been cancelled. Shopping has been limited to necessities only.

So far, the service industry has suffered the most. With no customers, there is no need for workers. In countries in which people cannot be laid off, unemployment has skyrocketed. In Finland, those who are laid off are still considered part of the workforce. This means that our employment rates look better than they actually are.

The earnings-related pension system quickly became a considerable part of the crisis management package in Finland. The measures were agreed on in tripartite negotiations between labour market organisations and the Government.

Employers' earnings-related pension contributions have been temporarily lowered by around 2% (until the end of

the year). This measure is financed by cutting into the EMU buffer (to a value of €900 million). Businesses whose operations have stopped completely due to the epidemic can postpone the payment of their earnings-related pension contributions by three months at the most.

The above measures will reduce the contribution income of pension providers in 2020 by an estimated one billion euros. The loss will be compensated by raising the employer contributions in 2022–2025.

The financing of the earnings-related pension system is also weakened by the reduced value of pension asset investments. By mid-March, the stock prices had gone down by 30 per cent. This has considerably reduced the solvency buffers of pension providers.

The pandemic is likely to leave a mark in population forecasts. Changes in mortality rates may affect the expected life expectancy. Birth rates may also change. (Analysis by **Jaakko Kiander**, Director, *Finnish Centre for Pensions*). ■

Focus on work ability

WORK ABILITY MANAGEMENT is a service offered by Finnish pension insurance companies to employers. The aim is to reduce the number of new disability pension retirees. Together with their customers, pension providers map out key risks, draw up plans and implement them.

The directors of work ability services of the main pension insurance companies agree that identifying and supporting high-risk employers is crucial.

Pauli Forma (*Varma*) points out that work ability management is a natural part of pension providers' basic task of securing pensions. **Kristiina Halonen** (*Ilmari*) argues that problems must be tackled and prevented as soon as possible. **Anu Suutela-Vuorinen** (*Elo*) wants to increase employers' understanding of work ability management processes.

To achieve results, customer companies must take responsibility for work ability management. Realising its financial impact and seeing it as an important part of the company's image often motivates employers to invest in work ability management. ■

LENA KOSKI
Translator
Finnish Centre for Pensions

More news in English

- Follow us on Twitter @ETKinfo
- Subscribe to our newsletter etk.fi/en/newsletter/
- Visit our website etk.fi/en

Stats on working abroad

WORKING IN SEVERAL COUNTRIES has increased in recent years. In 2019, the Finnish Centre for Pensions granted more than 11,000 certificates of coverage by Finnish social security to workers posted abroad from Finland. A clear majority of the certificates were granted to men.

"Men go abroad to work in Sweden, Spain and Germany. Women tend to work in Spain, Belgium and Germany," says senior advisor **Tiina Ahonen** (*Finnish Centre for Pensions*).

Of the certificates granted to men, 44% were for work in several

countries. The equivalent rate for women was 29%.

To be covered by Finnish social security while working abroad temporarily, the posted worker needs an A1 certificate (in EU countries). The posted worker's employer is advised to apply for the certificate in good time before the posting begins via the online application service of the Finnish Centre for Pensions. Any statutory social security contributions for a worker with an A1 certificate are to be paid to the country that issued the certificate. ■

Record-high average pension

AVERAGE MONTHLY PENSIONS in Finland rose to more than €1,700 for the first time. In real terms, the monthly pension income has risen by almost 200 euros in one decade.

Average pensions describe the average monthly pension for pension recipients who live in Finland and receive an earnings-related or a national pension (excl. a part-time, a partial old-age or only a survivors' pension).

In 2019, the average monthly pension was 1,716 euros, nearly

40 euros more than in 2018. The median monthly pension was 1,497 euros. In real terms, the average monthly pension has grown by more than 10% (€200) in ten years.

"Over the past decade, the gender gap in pensions has narrowed by four percentage points," statistics manager **Tiina Palotie-Heino** (*Finnish Centre for Pensions*) explains.

Despite this, women's pensions lag behind and are, on average, one fifth smaller than men's. ■

Tutustu Eläketurvakeskuksen julkaisuihin: www.etk.fi/julkaisut

VUOSITTAIN ILMESTYVÄT:

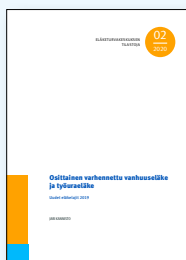

Työeläkkeiden kustannusten jako vuonna 2019

Työeläkevaroja siirtyi Eläketurvakeskuksen kautta vuonna 2019 yhteensä 1,4 miljardia euroa toimijalta toiselle. Raportissa on kuvattu, miten kustannusten jako on käytännössä järjestetty ja mitä erityistä vuonna 2019 tehdyissä selvityksissä tapahtui. Tarkasteluvuonna työn alla oli kolme eri vaiheessa olevaa kustannusten jakovuotta.

Tekijät: Eeva Puuperä

Sarja: Eläketurvakeskuksen raportteja 03/2020

Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työuraeläke: uudet eläkelajit 2019

Julkaisussa tarkastellaan uusien eläkemuu- tojen kehitystä vuoden 2019 loppuun mennessä. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen osalta tarkastelu sisältää keskeisimpien tilastolukujen ohella myös tietoja työnteosta tämän eläkkeen rinnalla. Työuraeläkkeestä esitetään keskeisimmät tilastoluvut kahdelta ensimmäiseltä vuodelta.

Tekijät: Jari Kannisto

Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoja 02/2020

Yritysten työeläkemaksut vuonna 2018

Julkaisu sisältää tietoja yritysten vuonna 2018 maksamista työntekijän eläkelain (TyEL) mukaisista lopullisista vakuutusmaksuista toimialoittain yrityksen koon mukaan luokiteltuna. Julkaisussa on myös tietoja työkyvyttömyyseläkemaksuosista, yritysten ja vakuutettujen lukumääristä sekä yritysten palkkasumman, maksutulon ja vakuutusten jakautumisesta.

Tekijät: Saara Hurmerinta ja Meeri Kesälä

Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoja 01/2020

MUUALLA JULKAISTUA:

Explanations for economic difficulties among old-age pensioners previously on disability pension

Tutkimuksessa tarkastellaan, miten aikaisempi työkyvyttömyyseläketilasta on yhteydessä taloudellisten vaikeuksien kokemiseen vanhuuseläkeiässä. Tutkimus perustuu vuonna 2017 toteutettuun postikyselyyn eläkeläisten toimeentulokokemuksista.

Tekijät: Anu Polvinen, Mikko Laaksonen, Juha Rantala, Liisa-Maria Palomäki, Susan Kuivalainen

Julkaisu: European Journal of Public Health (ahead of print online publication, 2020)

The level and development of unemployment before disability retirement: a retrospective study of Finnish disability retirees and their controls

Tutkimuksessa tarkastellaan työttömyyden yleisyyttä kuusi vuotta ennen työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä verrattuna saman ikäisiin ja samaa sukupuolta oleviin verrokkeihin.

Tekijät: Mikko Laaksonen ja Jenni Blomgren

Julkaisu: International Journal of Environmental Research and Public vol 17 nro 5 (2020)

Individual- and company-level predictors of receiving vocational rehabilitation: a multilevel study of Finnish private sector workplaces

Tutkimuksessa tarkastellaan erilaisten yksilö- ja yritystasojen tekijöiden yhteyttä ammatilliseen kuntoutukseen siirtymiseen ja arvioidaan, kuinka paljon yritysten välillä on vaihtelua kuntoutukseen siirtymisen riskissä.

Tekijät: Mikko Laaksonen, Juha Rantala, Jyri Liukko, Anu Polvinen, Jarno Varis, Meeri Kesälä ja Susan Kuivalainen

Julkaisu: Journal of Occupational Rehabilitation 2020